نوي (90) منتخب حديثونه او دحفظ حديث پنځمه مقابله

جمع او ترتیب

ډاکټر/ محمد مرتضى عائش محمد

نشر او توزيع : د دعوت او جالياتو دپاره مرستندويه
مكتب ربوة - رياض - سعودي عربستان

جمله ټول حقوق د ليكوال دپاره محفوظ دي

دچهاپ کال : 1437هـ /2016 م

بسم الله الرحمن الرحيم

سريزه

الحمد لله رب العالمين, والعاقبة للمتقين, والصلاة والسلام على سيد الأنبياء والمرسلين, وعلى أله وأصحابه وأتباعه إلى يوم الدين, أما بعد:

په دين اسلام کښې دنبوي سنتولپاره ډيرأهميت (أړتيا) شته ، ځکه چه نبوي سنت د اسلام په أحکامو کښې دقران کريم نه روستو ددوهم مصدر حيثيت لري له دې وجې نه ټول مسلمانان بايد د نبوي سنتو پوره اهتمام او تابعدارې اوکړي .

له دي وجې نه ما دالله تعالى په مرسته او کومک سره دا کوشش اوکړو چه يوه داسي مجموعه داحاديثو وليکم چه په هغې کښې د عقيدې او احکامو او همدارنګه د اخلاقو په اړوند معلومات موجود وي.

او ورسره به بعضي علمي مسئلې کومې چه دهمدي احاديثو نه مأخو(راخستلی) شوي وي هم ذکر کيږي .

ددي لپاره چه مسلمانان د خپل خوږ پيغبر محمد صلی الله عليه وسلم سره مينه او محبت اوکړي، او دهغه تعظيم اوکړي او په دي سره دالله تعالی رضا حاصله کړي په دنيا اواخرت دواړو کښي او په دي علمي مسائلو کښي مي داسلام هغه لوي عالمانو څخه چه داسلام خدمت يي کړی دی هم فائده اخستي ده لکه امام يحی بن شرف النووي، او همدارنګه حافظ ابن حجر العسقلاني وغيره ، الله تعالی دې هغوي ته ښې بدلې ورپه برخه کړي !

دالله تعالی نه په عاجزۍ سره دعاکوم چه زما دا عمل په خپل دربار کښي قبول کړي او فائده مند يي اوګر ځوي!

په حديث باندي دصحت وغيره حکم کول ، هرکله چه حديث په صحيحينو (بخاري او مسلم) کښي موجود وي نو بيا په هغه حديث باندي حکم کولو ته ضرورت نشته ځکه چه ټول امت مسلمه ددي دواړو کتابونو (بخاري او مسلم) په صحت باندي اتفاق کړی دی .

او که چیرته حدیث د سنن اربعه (سنن ابي داوود سنن نسائي ، سنن ابن ماجه ، سنن ترمذي) څخه وي نو په حدیث باندي دحکم کولو باره کښي مي دعلامه ناصرالدین الالباني په قول (وينا) اکتفاء کړي ده ، او په زیاتو احادیثو کښي مي ورسره دامام ترمذي قول هم ذکر کړی دی ځکه چه امام ترمذي په دي باب کښي جدا مذهب لري الله تعالی دې په دوي باندي رحم اوکړي !

په اخره کښي زه ډیر احترامات وړاندي کوم فضیلة الشیخ خالد بن علي ابا الخیل ته کوم چه مدیر دی دالمکتب التعاوني للدعوة والارشاد وتوعية الجاليات بالربوة : الرياض . ځکه چه هغه مونږ ته ډیره ښه لارښو نه اوکړه .

او همدارنګه د شیخ ناصر بن محمد الهويش هم ډیره مننه کوم ، کوم چه مدیر دی دقسم الجاليات ، او دخیر په دي کار کښي ډیر حریص دی ، او دزړه له کومي

دهر هغه چا شکر ادا کوم چا چه ما سره یي په دي کار کښي مرسته او کومک کړی دی ، د بیلګي په توګه دعاة (داعیان) ورونه په قسم الجالیات کښی .
او همدارنګه ښاغلی محترم ورور عبد العزیز مضعوف الله تعالی دې ټولو ته ډیري ښي بدلي ورپه برخه کړي !
وصلی الله وسلم علی نبینا محمد, وعلی أله وأصحابه وأتباعه, والحمد لله رب العالمین, کتبه مؤلفه بتأریخ 1437/1/11هـ -20145/10/24م.

بسم الله الرحمن الرحيم

فضل الصدقة من الكسب الحلال الطيب

1 -عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ تَصَدَّقَ بِعَدْلِ تَمْرَةٍ مِنْ كَسْبٍ طَيِّبٍ، وَلاَ يَقْبَلُ اللهُ إِلاَّ الطَّيِّبَ؛ فَإِنَّ اللهَ يَتَقَبَّلُهَا بِيَمِينِهِ، ثُمَّ يُرَبِّيهَا لِصَاحِبِهِ، كَمَا يُرَبِّي أَحَدُكُمْ فَلُوَّهُ حَتَّى تَكُونَ مِثْلَ الْجَبَلِ". (صحيح البخاري، رقم الحديث 1410، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 63 - (1014))

د پاک حلال مال نه صدقه او دهغې فضيلت :

د ابوهريره ﵁ نه روايت دى چه نبي كريم ﷺ فرمايلي دي : چاچې د كجورې برابر صدقه وركړه دحلال مال نه، او الله تعالى نه قبلوې مګر حلال مال ، پس بيشكه الله تعالى د هغه دا صدقه په ښي لاس أخلي ، او د هغه د پاره يي داسي زياتوې لكه په تاسو كې چې يو كس خپل

د اس بچی پالې، تردې چې دهغه صدقه د غره برابر لويه شي .

دراوي پيژندنه:ددي حديث راوي عبدالرحمن بن صخر الدوسي اليماني دی او په أبوهريره ﵁ باندي مشهور دی ددي وجه داوه چه ده به د خپلې کورنۍ چو پاني کوله او ورسره به يوه پيشو هم وه

ابوهريره ﵁ په اوم (٧) کال دهجرت باندي د اسلام په دين مشرف شو، او په همدي کال باندي خيبر علاقه هم فتحه شوه .

او بيا يي څلور (۴) کاله د نبي کريم ﷺ سره يو ځاي تير کړه او دعلم د حاصلولو لپاره يي ډير کوشش او حرص کوو .

تر دي چه ډير علم يي د نبي کريم ﷺ نه زده کړه , او ده په ټولو صحابه کرامو کښې د نبي کريم ﷺ نه زيات احاديث روايت کړي دي ، تر دي چه دده مسند په

پنځه زره دري سوه څلور او يا (۵۳۷۴) احاديثو باندي مشتمل دی او د مديني د فقهاو (پو هانو) له جملي څخه دی ، او په کال اوه پنځوس (۵۷) هجري کښې وفات شو او د بقيع په هديره کښې دفن شو .

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- دنورو عبادتونو په شان په صدقه کې هم بايد نيت يواځې دالله تعالى رضاوي، او په هغې کې بايد بل هيڅ قسم ذاتي غرض ريا وغيره نه وي.

2- دحرام کسب کار نه دهر مسلمان دپاره ځان ساتل واجب دي، ځکه په دې سره دالله تعالى قهر او غضب نازليږي، او په دې سربيره حرام کسب دډيرو لويو نفساني مرضونو لکه ډير زيات لالچ، بخل، ناقلارې، وغيره سبب هم ګرځي.

3-په دې حديث کې د الله تعالى دپاره د يمين (ښی) لاس ذکر راغلی دی، ځکه چې فطري طور سره خوښ او محبوب شيان په ښي لاس سره اخستلی شي، د الله تعالى

أسماء او صفات چې په شرعي نصوصو کې ښکاره راغلي دي، همغه شان په هغې باندي دتحريف يا تعطيل يا تشبيه يا تکييف نه بغير ايمان راوړل واجب دي، نو دالله تعالى په لاس ايمان لرل ښکاره چې دهغه دشان سره لائق دی واجب دي .

الإسلام دين اليسر

2- عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ: النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ، وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ".

(صحيحَ البخَاري، رقم الحديث 6488).

اسلام د اسانۍ دين دی

د عبد الله بن مسعود ﵁ نه روايت دی چه نبي کريم ﷺ فرمايلي دي :جنت تاسو ته ستاسو د پيزار د تسمکي نه هم ډير قريب او نيزدي دی ، او همدغه شان جهنم هم .

دراوي پیژندنه:ددي : ددي حديث راوي عبد الله بن مسعود ﷺ مشهور صحابي او په صحابه كرامو كښي دلوې عالمانو څخه يو لوي عالم او قارئ وو، او دده مسند په (۸۴۸) احاديثو باندي مشتمل دی رسول الله ﷺ سره په ټولو غزاګانو كښې شريک شوی دی ، او د نبي كريم ﷺ د فات نه روستو بيا د يرموک په غزا كښې كومه چه په شام كښې واقع شو ې وه هم شركت اوكړو او بيا عمرﷺ كوفې ته ددي لپاره اوليږه چه د كوفې خلكو ته ددين تعليم وركړې ، او دعثمان بن عفان ﷺ په زمانه دخلافت كښي د كوفې امير مقرر شو ، او بيا ورته امر اوكړی شو چه مدينې ته راشي ، روستو ددينه چه مدينې ته راغي په كال (۳۲) هجري كښې په مدينه كښې وفات او دبقيع په هديره كښي دفن كړی شو او عمر يي څه د بره (۶۰) كاله وو

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- شراک نعل : داهغه څرمن ته وايي کومه چې په بيزار کې دخپي په بره طرف باندي وې او خپي ته ډيره نيزدي وې نوکله چې د يو ځيز د نيزديکت بيانول مقصد وې نو دا دمثال په طور ذکر کيږې .

2- د اسلام مبارک دين د اسانۍ او سهولت دين دی ځکه خو په داسي عقائدو مشتمل دی چې واضحه او اساني دي او هيڅ قسم ابهام نلري، او په داسي عبادتونو مشتمل دی چې هيڅ قسم سختي او ستړتياوې نلري، او په داسي ښو او لوړو اخلاقو مشتمل دی چې د انساني فطرت او روغ عقل سره برابر او دښي ټولني ټولې تقاضاوې په ښه شان سره پوره کوې.

3- ددي حديث نه معلومه شوه چې په اخلاص او بندګۍ سره دجنت حاصلول ډير اسان دی، همدغه شان د خواهش په تابعدارۍ او دګناهونو په ارتکاب سره دوزخ هم ډير اسان دی، ددي وجې نه دخير او نيکۍ

کارونه سپک نه دي ګڼل پکار اګر کې لږ وي، همدغه شان دګناهونو نه ځان ساتلو کې کوتاهي هم نه ده پکار، ځکه دا پته نه لګي چې الله تعالی په بنده باندي د کوم نیک کار په وجه رحم وکړي او جنت ته یي داخل کړي، او دکومي ګناه په وجه ناراضه او بنده د دوزخ مستحق وګرځوي.

من أحكام الأضاحي

3- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: ضَحَّى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ، ذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ، وَسَمَّى وَكَبَّرَ، وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا.

(صحيح البخاري، رقم الحديث 5565، وصحيح مسلم، رقم الحديث 17 - (1966)).

د قربانۍ ځنې مسائل

د انس بن مالک رضي الله عنه نه روایت دی وایي : چې نبي کریم ﷺ په دوه سپین رنګه ښکره ورو ګډانو باندي قربانۍ وکړه، بسم الله، او الله اکبر یي ورباندي ووایه، او

دحلالولو په وخت يي خپله خپه دځاروو په ښتونو باندي ايښي وه .

دراوي پيژندنه:ددي : ددي حديث راوي أبو انس حمزه بن مالک الانصاري د نبي کريم ﷺ خادم دی ، د نبي کريم ﷺ د هجرت نه لس (۱۰) کاله دمخه په مدينه کښي پيدا شوی دی ، په وړوکوالي کښي د اسلام په دين مشرف شو، او بيا د نبي کريم ﷺ سره ملګری او دهغه خادم شو او لس (۱۰) کاله يي د هغه خدمت اوکړو اوچه کله نبي کريم ﷺ وفات شو ، نو ده دمشق ته سفر اوکړو او بيا د دمشق نه بصرې ته لاړو ، او ډير احاديث يي د نبي کريم ﷺ نه روايت کړي دي چه دده مسند په دوه زره دوه سوه شپږ اتيا (۲۲۸۶) احاديثو باندي مشتمل دی ، او په کال درې نوي (۹۳) هجري کښي د بصرې په ښار کښې وفات شو ، او عمر له سلو (۱۰۰) کالو څخه زيات وو.

ددي حديث د فوائدو څخه :

١- املح : تک سپین څاروي ته وايي، او دلغت ځني علماو دا هم ويلي دي : چې املح هغه سپين څاروې ته وايي چې تورولي ته مائل وې .

٢- په ذبح کونکي باندي واجب ده چې دقربانۍ څاروي د حلالو په وخت بسم الله ووايي، او دبسم الله نه بعد الله اكبر ويل هم ښه دي .

٣- په قربانۍ کې داشرط دی چې قرباني به په څاروي سره وي چې هغه: اوښان، غواګاني، ګډي، بيزي دي همدغه شان په قربانۍ کې داهم شرط دی چې څاروي به د عيب نه پاک وې، په هغه څاروي قرباني نه کیږې کوم چې ښکاره ړوند وي،يا ښکاره مريض وي،همدغه رنګ په هغه څاروي چې ښکاره ګوډ وي هم قرباني نه کيږې ، او په هغه خوار څاروي چې دهغې په هډوکو کې مازغه نه وي هم قرباني نه کیږې .

كيفية متابعة الإمام في الصلاة

4- عَنِ الْبَرَاء بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُوْلُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَالَ: "سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ" لَمْ يَحْنِ أَحَدٌ مِنَّا ظَهْرَهُ، حَتَّى يَقَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاجِدًا، ثُمَّ نَقَعُ سُجُودًا بَعْدَهُ.

(صحيح البخاري، رقم الحديث 690، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 198- (474)

په مانځه کې د امام تابعداري

دبراء بن عازب رضي الله عنهما نه روايت دی، وايي: چې کله به نبي کريم صلى الله عليه وسلم "سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ" وويله : نو مونږ به تر هغه پوري خپلې شاه ګاني نه َشکته کولي دسجدي دپاره ترڅو چې به نبي کريم صلى الله عليه وسلم سجدي ته لاړو، بيا به مونږ دهغه نه وروسته سجدي ته تللو .

دراوي پيژندنه:ددي حديث راوي براء بن عازب ﵁ جليل القدرفقيه انصاري صحابي دی،دنبوي هجرت نه لس کاله مخکې پيدا شوی وو، او دحديثو په کتابونو کې دده دري سوه پنځه حديثونه نقل دي، براء بن عازب ﵁ دنبي کريم ﷺ په ملګرتيا کې په اتلس غزاګانو کې شرکت کړی دی، اودبدر په غزا کې ددي وجې نه شريک نشو چې عمر يي کم وو اوله هغه غزا چې براء بن عازب ﵁ په کې شريک شو دخندق غزا وه، او دنبي کريم ﷺ د وفات نه روسته يي دفارس په فتوحاتو کې شرکت هم کړی دی، بيا وروستو دکوفي ښار ته لاړو او هلته تر مرګ پوري پاتي شو او بالاخره د کوفي په ښار کې په کال دوه اويا (۷۲) يا يو او يا (۷۱) هجري کې وفات شو او عمر يي څه دبره اتيا کاله وو.

ددي حديث د فوائدو څخه :

۱- مقتدي به په مانځه کې د يو رکن نه بل رکن ته ترهغه وخته نه ځې ترڅو چې امام هغې ته تللی نه وې، نو مقتدي به ترهغه وخته سجدې ته نه ځې ترڅو چې امام خپل تندی دسجدي دپاره په ځمکه کیږدي ځکه چې په مقتدي باندي دامام تابعداري واجب ده .

۲- مقتدي به ترهغه وخته پوري اولنی تکبیر نه کوې ترڅو چې امام دهغې نه فارغه شوی نه وي .

۳- مقتدي به ترهغه وخته پوري سلام نه ګرځوې ترڅو چې امام سلام نه وي ګرځولی .

كيفية السلام للتحلل من الصلاة

5- عَنْ سَعْد بْنِ أَبِيْ وَقَّاص رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنْتُ أَرَى رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ يُسَلِّمُ عَنْ يَمِينِه وَعَنْ يَسَارِهِ، حَتَّى أَرَى بَيَاضَ خَدِّه.
(صحيح مسلم، رقم الحديث 199 - (582)

په مانځه کې سلام ګرځول او دهغې طريقه

د سعد بن ابي وقاص ﵁ نه روايت دی وايي: مانبي کريم ﷺ وليد چې ښي او چپ طرف ته يي سلام ګرځو او ما دهغه ﷺ دأنګو سپين والی وليد .
دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي سعد بن أبي وقاص ﵁ جليل القدر قريشي صحابي دی، د نبوي هجرت نه دريش کاله مخکې په مکه مکرمه کې پيدا شوی دی او دځواني ورځې شپې يي په مکه مکرمه کې تيري کړې او دصحابه کرامو په هغه جماعت کې شامل دی کوم چې په دين اسلام کې اول داخل شوي وو، همدغه رنګ سعد

بن ابي وقاص ﵁ دهغه لسو صحابه کرامو په جمله کې هم شامل دی کومو ته چې په یو مجلس کې د جنت زیری ورکړی شوی وو اوهمدغه شان سعدبن ابي وقاص ﵁ یو د هغه شپږو صحابه کرامو د جملې څخه وو کوم چې عمربن الخطاب ﵁ ددي دپاره انتخاب کړي وو چې دهغه دمرګ نه وروستو به د مسلمانانو د خلافت چاري په غاړه اخلي، مدیني ته یي هجرت کړی او دبدر په غزا کې او همدغه شان په نورو غزاګانو کې هم شریک شوی دی، سعد بن ابي وقاص ﵁ د نبي کریم ﷺ دمور بي بي د تره (کاکا) زوي دی ، په همدي وجه به ورته نبي کریم ﷺ ورته دماما مقام ورکولو، سعد بن ابي وقاص ﵁ زړور او دشجاعت خاوند وو، دعمر او عثمان رضي الله عنهما په دور خلافت کې د کوفي دښار والي وو سعد بن ابي وقاص ﵁ د قادسیه په جنګ کې د مسلمانانو سر لښکر وو او د الله تعالی په

فضل يي د فرس لښکر ته ماتي ورکړه، او دمدائن ښار هم دده په لاس فتح شوی وو سعدبن ابي وقاص ﵁ د ډیرو فضائلو خاوند دی دده دعاګاني به د الله تعالی په دربار کې زر قبليدې ، په صحابه کرامو کې د خپل منځې جنګونو په مهال یي اعتزال ځانله والی اختیار کړی وو، او خپلو بچوته به یي ویل چې ماته ددي جنګونو خبرونه مه راوړې، دسعد بن ابي وقاص ﵁ نه دحدیث په کتابونو کې دوه سوه اویا حدیثونه نقل دي، بالاخره په کال پنځه پنځوس هجري کې اوه (۷)میله لري دمديني نه په عقیق مقام کې وفات شو بیا مديني ته دهغه جسد راوړل شو او جنازه ورباندي دمديني والي مروان بن الحکم وکړه او په بقیع کې دفن شو.

ددي حديث د فوائدو څخه :

١- ددي حديث نه معلوميږي چې لمونځ کونکی به د سلام ګرځولو په مهال خپل مخ ښي او چپ طرف ته ګرځوي ترڅو چې دده دمخ ښي او چپ طرف وليدل شي .

٢- سلام ګرځونکی به د سلام ښي او چپ طرف ته ګرځولو په مهال (السلام عليكم ورحمة الله) وايي لکه څنګه چې دنبي کريم ﷺ نه په مخکې ذکرشوي حديث کې ثابت شو .

٣- دمانځه نه وتلو دپاره سلام ګرځول دمانځه په ارکانو يو رکن دی ، ځکه چې سلام ګرځول دمانځه په اخره کې دنبي کريم ﷺ هميشه عمل دی، او همدا دټولو صحابه کرامو او جمهورو علماو مسلک دی، د ځنې علماو رايي ده چې دمانځه نه وتلو دپاره سلام ګرځول سنت دي خو غوره قول د جمهورو علماو دی .

التحذير من الرياء والسمعة

6- عَنْ عَبْد اللهِ بْنِ عَبّاس رَضِيَ اللهُ عَنْهُماَ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ: "مَنْ سَمَّعَ، سَمَّعَ اللهُ بِه، ومَنْ رَاءى، راءى اللهُ بِه".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 47 - (2986)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 6499).

د رياء او ځان ښودني څخه ويره

دعبدالله بن عباس رضي الله عنهما نه روايت دی وايي: نبي كريم ﷺ ويلي دي: څوک چې د رياكارۍ او ځان ښودني دپاره نيک عمل كوي، الله تعالی به يي وشرموي .

دراوي پيژندنه:

عبد الله بن عباس رضي الله عنهما مشهور صحابي دی ، ابو العباس دده اسم كنيه ده ، په صحابه كرامو كښې د ډير علم او فضيلت خاوند وو، تر دي چه (حبر الأمة) يعني لوي عالم او د مفسرينو امام دی ، او په نسب كښې د نبي كريم ﷺ دتره ځوي دی، د نبي كريم ﷺ دهجرت

نه دري (۳) کاله مخکې په شعب أبي طالب کي پيدا شوی دی ، او د نبي کريم ﷺ څخه يي ډير علم حاصل کړی وو، د حديثو په کتابونو کښې دده نه، دنبي کريم ﷺ يوزرو شپږ سوه شپيته (۱۶۶۰) احاديث نقل دي .

کله چه نبي کريم ﷺ وفات شو عبد الله بن عباس رضي الله عنه د ديارلس (۱۳) کالو په عمر وو.

بيا علي بن أبي طالب رضي الله عنه د خپل خلافت په زمانه کښې دبصرې امير اوټاکه،او بيا روستو په کال اته شپيته (۶۸) هجرې کښې چه عمر يي يو اويا (۷۱) کاله ووپه طائف کښې وفات شو .

ددي حديث د فوائدو څخه :

۱- رياکاري ديته وايي چې بنده يو عمل د الله تعالی د رضا دپاره نه کوې بلکه دهغه مقصد د عمل کولو نه داوې چې خلک دهغه ستاينه او صفت وکړې، او ځان ښودنه ديته وايي چې بنده عمل يواځې د الله تعالی د

رضا دپاره وکړې او بيا وروسته يې خلكو ته بيانوې ددې دپاره چې عام خلک دهغه ستاينه او صفت وکړي .

٢- په دې حديث کې سخته ويره او وعيد ذکر دی دهغه چا دپاره چې په عمل کې رياکاري او عمل دځان ښو دنې دپاره کوې، په مسلمان باندې واجب دي چې عمل يواځې د الله تعالی د رضا دپاره وکړي.

٣- د ريا او سمعت (ځان ښودنې) په وجه باندې عمل برباديږي .

من علامات المسيح الدجال

7- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالك رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "الدَّجَالُ مَمْسُوحُ الْعَيْنِ، مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ"، ثُمَّ تَهَجَّاهَا: ك، ف، ر، "يَقْرَؤُهُ كُلُّ مُسْلِمٍ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 103 - (2933)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 7408).

دجال او دهغه ځنې علامات

د عبد الله بن عباس رضي الله عنهما نه روايت دی وايي: نبي كريم ﷺ ويلي دي: د دجال سترګې عيب جني دي او دهغه دسترګو په مينځ كې كافر ليكل شوی دی، بيا نبي كريم ﷺ دا الفاظ داسي: ک، ف، ر، ولوستل، اودابه هرمسلمان ويلی شي .

دراوي پيژندنه: د راوي پيژندنه مخكې (٣) نمبر حديث كې تيره شوې ده

ددي حديث د فوائدو ښخه :

١- قيامت دورځې راتګ نه مخكې د دجال راتلل په شرعي نصوصو سره ثابت دي، لهذا په دي باندي ايمان لرل واجب دي، او په شام كې د دمشق ښار ته نيژدي به په (باب لدا شرقي) ځاې كې چې تل ابيب ښار ته نيژدی دی، عيسی عليه السلام به دجال لره وژني.

٢- د دجال د علامو او نښو ښخه داهم ده، چې دهغه سترګې عيب جني دي، او يوه سترګه دهغه به بهر راوتلي

وې، او دسترګو په مينځ کې به يي دا الفاظ (کافر) ليکل شوي وي او هر مسلمان به دا لوستلي شي.

٣- د دجال د سترګو په مينځ کې کافر ليکل حقيقي دي او دا ددي دپاره چې دا يوه علامه او نښه وې دده په کفر باندي او دا به هرمسلمان لوستلې شي .

من أداب سقاية القوم

8- عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "سَاقِي الْقَوْمِ أخرُهُمْ شُرْبًا".

(جامع الترمذي، رقم الحديث 1894، واللفظ له، وصحيح مسلم، جزء من رقم الحديث 311 - (681)، وقال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن صحيح، وصححه الألباني).

قوم ته اوبه ورکول او دهغې اسلامي اداب

ابو قتاده رضي الله عنه نه روایت دی وایي: نبي کریم ﷺ ویلي دي: قوم ته اوبه ورکونکي دپاره پکارده چې اخره کې اوبه وڅکې.

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي ابو قتاده بن ربعي الانصاري رضي الله عنه جليل القدر صحابي دی او په ډیرو غزاګانو کښې برخه اخستې ده او دسفر په مهال به يې د نبي کريم ﷺ خدمت او پيره کوله .

عمر بن الخطاب رضي الله عنه ده لره په يو لښکر دمسلمانانو کښې دفارس والاو دجنګ لپاره وليږه نو دهغوی بادشاه ده په خپل لاس قتل کړه .

دده د مړيني په نيټه او ځاې کښې اختلاف دی ، چا ويلي دي چه دکوفې په ښار کښې په کال اته ديرش (۳۸) هجري کښې وفات شوی دی او دجنازې لمونځ يي علي

ﷺ اداکړه او چا ویلي چه په مدینه کښې په کال څلور پنځوس (۵۴) هجري کښې وفات شوی دی .
ددي حدیث د فوائدو څخه :
۱-هغه څوک چې دیو قوم دخوراک اوڅښاک مسؤلیت په غاړه لري دهغه دپاره مسنون داده چې لمړی خوراک څښاک په قوم کې مشرانو ته ورکړي او یا د ښي طرف نه شروع وکړي او بیا په اخره کې خپله خوراک او څښاک وکړي .
۲ - په دي حدیث کې ځنې اسلامي ادابو ته اشاره شوي ده هغه داچې هغه څوک چې په یو قوم باندي خوراکې شیان لکه غوښه، میوه جات وغیره تقسیموي نو باید ده چې اول یي په قوم باندي تقسیم کړي او بیا وروسته یي خپله واخلي.
۳- دي حدیث او هغه حدیث کې چې وایي لمړی دخپل ځانه شروع وکړه هیڅ تعارض نشته ځکه چې هغه

حديث عام دى، او دا حديث خاص دى، او په عام او خاص کې تعارض نه وي .

من أداب الشرب

9- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِذَا شَرِبَ أَحَدُكُمْ فَلاَ يَتَنَفَّسْ فِي الْإِنَاءِ؛ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَعُوْدَ؛ فَلْيُنَحِّ الْإِنَاءِ، ثُمَّ لِيَعُدْ إِنْ كَانَ يُرِيدُ". (سنن ابن ماجه، رقم الحديث 3427، وصححه الألباني).

دڅښکلو اداب

د ابو هريره ﵁ نه روايت دى چه نبي کريم ﷺ فرمايلي دي :کله چې تاسو يو څه (اوبه وغيره) څکئ نو په لوښي کې ساه مه اخلئ او که ساه اخلئ نو لوښى دخولې نه لري کړئ او که بيا غواړئ په دويم ځل دې وڅکې .

دراوي پيژندنه: دراوي پيژندنه مخکې (۱) نمبر حديث کې تيره شوې ده .

ددي حديث د فوائدو څخه :

په يو بل حديث کې راغلي دي : (أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كان يَتَنَفَّسُ فِي الْإِنَاء ثلاثًا، (صحيح مسلم، رقم الحديث 122- (2028) واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 5631،)

١- چې نبي کريم ﷺ به اوبو څکلو کې دري ځله ساه اخيستله، په دې دواړه حديثونو کې هيڅ تعارض نشته ځکه چې دا حديث په لوښي د اوبو کې دننه دساه اخستلو نه منع کوې، او هغه حديث کې دادي چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم به دابو څکلو په مهال دري ځله ساه أخستله يعني د لوښي نه بهر

٢- دا حديث مونږ ته د نظافت او پاکوالي درس راکوې ځکه چې د ابو څکلو په وخت په لوښي کې ساه اخستلو سره کيدی شي چې دلاړو څاڅکي وغيره په لوښي کې وغورځيږې او يا باقې پاتي اوبو بد بويه شي .

من المنهيات في الإسلام

10-عَنْ أَبِيْ جُحَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّهُ اشْتَرَى غُلَامًا حَجَّامًا؛ فَقَالَ: "إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الدَّمِ، وَثَمَنِ الْكَلْبِ، وَكَسْبِ الْبَغِيِّ، وَلَعَنَ أَكِلَ الرِّبَا وَمُوكِلَهُ، وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ وَالْمُصَوِّرَ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 5962).

په اسلام کې ممنوع شيزونه

د ابو جحيفه رضي الله عنه نه روايت دی : چې ده يو غلام واخست چې په حجامت (ښکر لګولو) کې ماهر وو، ده وفرمايل چې نبي کريم ﷺ په وينه باندي مال اخستلونه، او په سپي باندي دمال اخستلو نه، او په زنا باندي دمال اخستلو نه منع کړي ده، او په هغه چا باندي يي لعنت ويلی دی څوک چې سود خپله خورې او يا په بل باندي سود خوري، او يا خالونه لګوې يا د خالونو لګولو غو ښتنه کوې، يا تصويران جوړه وې

دراوي پيژندنه:

ددي حديث راوي أبو جحيفه ﵁ مشهور او جليل القدر صحابي دى .

دده نوم وهب بن عبد الله الكوفى دى او دا په وهب الخير سره هم مشهور وو، كله چې نبي كريم ﷺ وفات شو دا بلوغ ته نه و رسيدلى دحديثو په كتابونو كې ده نه د نبي كريم ﷺ پنځه ځلويښت حديثونه نقل دي، او په كال څلور اويا هجري كې يې ددي فاني دنيا نه رحلت وكړو.

ددي حديث د فوائدو ځخه :

1- مؤمن بنده بايد هميشه د الله تعالى او دهغه د دين لحاظ وكړي، اوداسلامي تعلمياتو پابندي وكړي، اودټولو منهياتو (ممنوع شيان) نه ځان وساتي، ځكه چې په دې كارونو سره بنده په دنيا او اخرت كې نيک بخته كيږي.

2- په اسلامي تعليماتو كې حلال كسب كولو ته ترغيب وركړى شوى دى، لكه تجارت، زراعت، صناعت، وغيره،

او دحرامو كسب نه لكه دويني خرڅول، د سپو خرڅول، دسود كاروبار وغيره، داټول كارونه دين اسلام حرام ګرځولي دي.

3- داحديث شريف ښكاره دلالت كوې د خالونو په حرمت او دجاندار ځيزونو په تصويرانو جوړولو باندي.

وجوب تلبية الدعوة

11- عَنْ عَبْد اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ دُعِيَ إِلَى عُرْس أَوْ نَحْوِهِ فَلْيُجِبْ".(صحيح مسلم، رقم الحديث 101 - (1429)،).

دعوت قبلول واجب دي:

د عبد الله بن عمر رضي الله عنهما نه روايت دى چه نبي كريم ﷺ فرمايلي دي : څوک چې واده وغيره ته دعوت كړى شو، نو دعوت دې قبول كړې.

دراوي پيژندنه:

ددي حديث راوي عبد الله بن عمر رضي الله عنهما جليل القدر صحابي دى ، د خپل پلار سره په داسې حال كښې

په دين اسلام مشرف شو ، چه بالغ لا هم نه وو , او بيا وروسته يي مديني ته هجرت اوکړو، اول ځل لپاره د خندق په غزا کښې شريک شوی دی اوبيا وروسته په ټولو غزاګانو يي کښې د نبي کريم ﷺسره شرکت کړی دی ، او همدارنګه د مصر شام عراق او فارس وغيره په ډيرواسلامي فتوحاتو کښې شريک شوی دی اوپه صحابه کرامو کښې د علماو دجملې څخه شمارل کيږي ډير زاهد او عابد وو تر دې چه دده زهد او تقوی د مثال په توګه ذکر کيږي .

او داحاديثو په کتابونو کښې دده نه د نبي کريم ﷺ دوه زره شپږ ديرش (۲۶۳۰) احاديث نقل دي .

او په کال اوه اويا (۷۷) هجري کښې په مکه مکرمه کښې دشپږ اتيا کالو(۸۶) په عمر وفات شو .رضي الله عنه !

ددي حديث د فوائدو څخه :
1- دا حديث دلالت کوې چې هغه څوک چې د واده بلنه ورکړی شي په هغه واجب ده چې دغه بلنه قبول کړې، څکه چې په دې سره بلونکی خوشحالیږې.
(عرس) اصل کې هغه خوراک ته وايي: کوم چې د واده په مهال په ولیمه کې تیاریږې.
2- دین اسلام همیشه ښو اخلاقو او دزړونو پاکوالي ته ترغیب ورکوې، ترڅو هيڅ قسم بغض حسد او کینه په مجتمع کې رانشي، څکه خو داسلامي تعلیماتو سره سم په مسلمان باندي واجب ده چې دبل مسلمان ورورهغه دعوت قبول کړې کوم کې چې شرعي مخالفات نه وي.
3- کله چې د دعوت په اساس څوک يو خوراک ته حاضر شي نوباید ده چې دخوراک عیب اونقصان بیان نه کړې.

فضل صلاة العشاء والصبح في الجماعة

12- عَنْ عُثْمَانَ بنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمعتُ رَسُوْلَ الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ، يَقُوْلُ: "مَنْ صَلَّى العَشَاءَ فِيْ جَمَاعَةٍ؛ فَكَأَنَّمَا قَامَ نَصْفَ اللَّيْلِ، وَمَنْ صَلَّى الصَّبْحَ فِيْ جِمَاعَةٍ؛ فَكَأَنَّمَا صَلَّى اللَّيْلَ كُلَّهُ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 260 - (656)

د سهار او ماخوستن مونځ په جماعت سره کولو فضیلت:

دعثمان بن عفان رضي الله عنه نه روایت دی چې ما دنبي کریم ﷺ نه اوریدلي دي هغه فرمایل: څوک چې د ماخوستن مونځ په جماعت سره وکړي، ګویا چې ده نیمه شپه قیام (تهجد) او چې ورسره د سهار مونځ هم په جماعت سره وکړي، ګویا، چې ده ټوله شپه قیام (تهجد) وکړل .

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي عثمان بن عفان بن أبي العاص القرشي دی دفيل دواقعې نه شپږ(۶)کاله روستو په مکه مکرمه کښي زږيدلی دی او د نبي کريم ﷺ د بعثت نه لږ روستو داسلام په دين مشرف شو ، دريم خليفه او امير المؤ منين دی .

او ده دخپلي بي بي رقية رضی الله عنها سره چه د نبي کريم ﷺ لورده حبشې ته هجرت اوکړو،او ددين اسلام لپاره يي په مال او ځان سره ډيره قرباني ورکړې ده .

هغه دا چه د تبوک په غزا کښي عثمان ﵁ د مسلمانانو دلښکر لپاره نهه سوه پنځوس (۹۵۰) اوښان او پنځوس (۵۰) اسونه تيار کړل ، او همدارنګه يوه څاه (کوهی) چه رومه نوميده د شل زره درهم (۲۰۰۰۰) په قيمت يي واخست او دعامو مسلمانانو دفائدي لپاره يي وقف کړو .

او پنځلس زره (۱۵۰۰۰) درهم يي د مسجد نبوي په پراخه کولو خرچ کړه .

او په کال (۲۳) هجري کښي د عمرﷺ د فات کيدلو نه بعد ورسره دعامو مسلمانانو لخوا بيعت اوکړی شو .

دده دخلافت په وخت کښي د قران کريم جمع هم اوشوه . او همدارنګه دده دخلافت په زمانه کښي د (اسيا) او (افريقا) ډير ښارونه هم فتح شول .

او دعثمان ﷺ نه يوسلو شپږ څلويښت (۱۴۶)احاديث روايت کړی شوي دي . او په کال پنځه دير ش (۳۵) هجري کښي دمجرمانو په لاس په شهادت ورسيده ، او عمر يي نهه اتيا (۸۹) کاله وو.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- د اسلام په مبين دين کي د مانځه ډير زيات اهميت دی خصوصا د ماخوستن او سهار مونځونه.

2- په دي حديث کي د ماخوستن او سهار مونځونه په جماعت سره کول او دهغې فضيلت بيان شوی دی، څوک چې دواړه مونځونه په جماعت سره اداکړې لکه ټوله شپه چې قيام وکړې .

الإسلام يُحَرِّمُ التصوير

13- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: "مَنْ صَوَّرَ صُورَةً فِي الدُّنيا، كُلِّفَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنْ يَنْفُخَ فِيهَا الرُّوحَ، وَلَيْسَ بِنَافِخٍ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 5963، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 100- (2110)

اسلامي تعليماتو کې تصوير او عکس جوړول حرام دي:

عبد الله بن عباس رضي الله عنهما نه روايت دی چې ما دنبي كريم ﷺ نه اوريدلي دي هغه وفرمايل: څوک چې په دنيا کې د يو جاندار څيز تصوير جوړ کړي، نو د قيامت په ورځ به دی په دي مکلف شي، چې په دي څيز کې روح واچوي، او دی هيڅ کله نشي کولی چې روح په کې واچوي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه په شپږم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- په اسلام کې د جاندار څيزونو تصوير جوړول حرام دی همدغه شان ددي کاروبار هم حرام دی، او د هغه څيزونو تصوير جوړول کوم چې روح نلري جائز دي، لکه ونې، غرونه، سيندونه، وغيره.

2- د ين اسلام څکه دجاندار څيزونو تصوير جوړول حرام ګرځوې چې په دې کې دالله تعالی سره په خلقت کې مشابهت راځې او ددينه شرک هم پيداکيږي.

من أداب الأكل

14- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "إِنَّ الْبَرَكَةَ تَنْزِلُ وَسَطَ الطَّعَامِ؛ فَكُلُوا مِنْ حَافَّتَيْهِ، وَلاَ تَأْكُلُوا مِنْ وَسَطِهِ".

(جامع الترمذي، رقم الحديث 1805، واللفظ له، وسنن أبي داود، رقم الحديث 3772، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 3277، وقال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن صحيح، وصححه الألباني).

د خوراک اداب:

د عبد الله بن عباس رضي الله عنهما نه روایت دی چې نبي کریم ﷺ فرمایلي دي: دخوراک په مینځ کې برکت نازلیږي پس تاسو په لوښي کې دطرف نه خوراک کوئ، او د لوښي دمینځ نه خوراک مه کوئ.

دراوي پیژندنه: ددي حدیث د راوي پیژندنه په شپږم نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حدیث د فوائدو څخه :

1- دا حدیث مونږ ته درس راکوي، چې هر څوک باید دخوراک په وخت د خپلې مخې نه خوراک وکړي، او هر طرف ته باید لاس وروړاندي نه کړي، دا په هغه وخت چې خوراک یو قسم وي، او چې کله خوراک ډیر قسمونه وي نو کولی شي چې د مینځ نه هغه خوراک راواخلي کوم چې دده مخې ته نه وي.

2- د برکت نه مراد د خیر زیات والی دی او د خوراک ډیر والی دی، او ددي اثر داوي چې په دې خوراک سره

د انسان صحت ښه شي، قناعت ورته ملاوشي، دامن، سکون، راحت احساس وکړي.

من صفات الوضوء

15- عَنْ حُمْرَانَ رحمه الله، مَوْلَى عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ أَنَّهُ رَأَى عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دَعَا بِوَضُوءٍ؛ فَأَفْرَغَ عَلَى يَدَيْهِ مِنْ إِنَائِه؛ فَغَسَلَهُمَا ثَلاَثَ مَرَّات، ثُمَّ أَدْخَلَ يَمِينَهُ فِي الْوَضُوءِ، ثُمَّ تَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَاسْتَنْثَرَ، ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاَثًا، وَيَدَيْهِ إِلَى المِرْفَقَيْنِ ثَلاَثًا، ثُمَّ مَسَحَ بِرأسه، ثُمَّ غَسَلَ كُلَّ رِجلٍ ثَلاَثًا، ثُمَّ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ نَحْوَ وُضُوئِي هَذَا، وَقَالَ: "مَنْ تَوَضَّأَ نَحْوَ وُضُوئِي هَذَا، ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ لاَ يُحَدِّثُ فِيهِمَا نَفْسَهُ، غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 164، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 3 - (226)

د اوداسه طريقه:

د حمران رحمه الله نه روايت دی: چې ما عثمان بن عفان رضي الله عنه وليد، چې په لوښي کې يي د اوداسه اوبه را وغو ښتې، او دلوښي نه يي په لاسونوباندي اوبه راواړه ولې او دواړه لاسونه يي دري ځله ووينځل، بيا يي خپل ښي لاس په لوښي کې داخل کړ، او دلوښي نه يي اوبه راواخستې او په هغې باندي يي مضمضه (د خولې وينځل) استنشاق(د پوزې وينځل) استنثار(دپوزې سوڼ کول) وکړل، بيا يي خپل مخ دري ځله ووينځه، او لاسونه يي دځنګلو پوري دري خله ووينځل، بيا يي خپل سر مسحه کړ، بيا يي هر خپه دري ځله ووينځله، ددي نه بعد يي وفرمايل: ما نبي کريم ﷺ ليدلی وو چې داسي اودس يي وکړ، لکه څنګه اودس چې وس ما وکړ، او بيا نبي کريم ﷺ وفرمايل: هرڅوک چې زما د اوداسه په شان اودس وکړې، او بيا دوهر کعته داسي مونځ وکړې چې په هغې کې دخپل ځان سره سوچونه او فکرونه

ونکړي، بلکه په توجه سره مونځ وکړي، مخکني ګناهونه به يي معاف شي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي حمران بن ابان الفارسي رحمه الله فقيه او دمديني په علماو کې يو لوې عالم دی او دعثمان بن عفان رضي الله غلام ووچې ازاد کړی يي وو حمران رحمه الله په کال پنځه اويا هجري کې وفات شوی دی، او هرچې عثمان بن عفان رضي الله عنه دی دهغه پيژندنه په دولسم نمبر حديث کې ذکر شوې ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- دا حديث شريف د او داسه باره کې کامل او پوره حديث دی هر مسلمان بايد د اوداسه داطريق کومه چې په دي حديث کې ذکر شوې ده زده کړي، هيره دې نه وي چې د سر مسح کول يو ځل دي سره دغوږونو نه ځکه چې غوږونه په سر کې داخل دي.

2- په ښه شان سره اودس اومونځ كول دمغفرت او جنت ته د داخليدلو سبب ګرځي.
3- د اوداسه نه بعد دا دعا ويل: مسنون دي: أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُ اللّٰهِ وَرَسُولُهُ؛
زه ګواهي كوم چې د عبادت حقدار يواځې د الله تعالى ذات دى، او ګواهي كوم چې محمد صلى الله عليه وسلم د الله تعالى رسول، او بنده دى.
ځكه حديث كې راځي چې څوک د او داسه نه بعد دا دعا ووايي: نو د جنت په اتو دروازو كې چې د هرې دروازې نه داخليږي، داخل دې شي.

الفرق بين الملائكة والجن

16- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "خُلِقَتِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ نُورٍ، وَخُلِقَ الْجَانُّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ، وَخُلِقَ آدَمُ مِمَّا وُصِفَ لَكُمْ". (صحيح مسلم،
رقم الحديث : 60 - (2996)

د جناتو (پيريانو) او ملائکو مينځ کې فرق:

د عائشه رضي الله عنها نه روايت دی چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: ملائکې د نور نه پيدا شوې دي، او پيران د اور نه پيدا شوي دي او ادم عليه السلام د غه څه (خاورو) نه پيدا شوی دی دکوم چې تاسو ته وصف بيان شوی دی .

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي ام المؤمنين عائشه رضي الله عنها ده د نهه (۹) کالو په عمر وه چه نبي کريم ﷺ ورسره نکاح اوکړه او چه کله نبي کريم ﷺ وفات شو ، عائشه رضي الله عنها د اتلس (۱۸) کالو په عمر وه ، د ډيري پوهې خاونده وه او په کرم او سخاوت کښې بې سارې وه ان تري چه ددي سخاوت به په مثال کښې پيش کيدلو، او د نبي کريم ﷺ نه يي ډير احاديث روايت کړي دي چه ددي مسند په دوه زره دوه سوه لس (۲۲۱۰) احاديثو باندې مشتمل دی ، او په کال (۵۷) يا (۵۸) هجري کښې درمضان يا دشوال

دمیاشتې په (۱۷) تاریخ باندې دسه شنبې په شپه وفات شوه او د جنازې لمونځ يې ابو هريره رضي الله عنه ادا کړه او د بقيع په هديره کښې دفن کړی شوه .

ددې حديث د فوائدو څخه :

1- دا حديث د پیریانو او ملائکو په مینځ کې فرق کوي هغه داسې چې ملائکې د نور نه پیدا شوې دي، او پیریان د اور پیدا شوي دي.

2- جنات (پیریان) او شیطانان الله تعالی پیدا کړې په دې حقیقت باندې ایمان لرل واجب دي، د دوې مرګ او ژوند هم د انسانانو په څیر دی .

3- دایمان شپږ ارکان دي، یو دهغې نه په ملائکو باندې ایمان لرل دي، ملائکې الله تعالی د نور نه پیدا کړې دي، شپه او ورځ د الله تعالی په ذکر کې مشغوله وې.

اول په انسانانو کې ادم علیه السلام پیدا شوی دی دخاورې نه .

فضل الصلاة في مسجد قُباء

17- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِي مَسْجِدَ قُبَاء رَاكِبًا وَمَاشِيًا؛ فَيُصَلِّي فِيهِ رَكْعَتَيْنِ. (صحيح مسلم، رقم الحديث 516-(1399)، واللفظ له وصحيح البخاري، رقم الحديث 1194).

په مسجد قبا کې د مانځه فضیلت:

د عبد الله بن عمر رضي الله عنهما نه روایت دی وایي: چې نبي کریم ﷺ مسجد قبا ته راتلو کله په سورلۍ، او کله پایدل، او دوه رکعته مونځ به یي په مسجد قبا کې کوو.

دراوي پیژندنه: ددي حدیث د راوي پیژندنه په یو لسم نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

١- د احديث دلالت کوي چې دمسجد قبا زيارت کول مشروع دي ځکه نبي کريم ﷺ به مسجد قبا ته دهفتې په ورځ راتللو لکه څنګه چې صحيح مسلم کې راغلي دي: د حديث شميره : 520ـ (1399)

2- دمسجد قبا فضيلت په نورو حديثو نو کې هم راغلي دی: دهغې نه دوه حديثونه دادي:

اول حديث: "الصَّلاةُ في مسجد قُباء كعمرة"، (جامع الترمذي، رقم الحديث 324، واللفَظ لهَ، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 1411، قال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن غريب، وصححه الألباني.

مسجد قبا کې مونځ کول په ثواب کې د عمري سره برابريږي.

دويم حديث : "من تطَهَّرَ في بيتِه، ثمَّ أتى مسجدَ قباء؛ فصلَّى فيهِ صلاةً، كانَ لَهُ كأجرِ عمرَةٍ"، (سنن ابن ماجهَ،

رقم الحديث 1412، واللفظ له، وسنن النسائي، رقم الحديث 699، وصححه الألباني).

څوک چې په کور کې اودس وکړي بيا مسجد قبا ته راشي، او مونځ په کې وکړي ده ته به دعمري برابر اجر او ثواب ملاو شي.

الإسلام يدعو إلى العناية بالفقراء

18- عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْد رحمه الله قَالَ: رَأَى سَعْدٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ لَهُ فَضْلاً عَلَى مَنْ دُونَهُ؛ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "هَلْ تُنْصَرُونَ وَتُرْزَقُونَ إلاَّ بِضُعَفَا ئِكُمْ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 2896).

د ين اسلام بي وزله خلکو سره مرسته او تعاون کولو ته ترغيب ورکوي:

مصعب بن سعد رحمه الله وايي: چې دسعد رضي الله عنه ګمان وچې هغه د نورو نه غوره دی نو نبي کريم ﷺوفرمايل: تاسو سره مرسته او مدد نه کيږي مګر

دکمزورو خلکو د وجې نه، او تاسو ته رزق نه درکول کيږې مګر د کمزورو خلکو د وجې نه.

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي مصعب بن سعد بن ابي وقاص الزهري رحمه الله غوره تابعي دی په کال (103) هجري کې د کوفې په ښار کې وفات شوی دی او هر چې سعد رضي الله عنه دی دهغه پيژندنه په پنځم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- دين اسلام په ټولنه کې ښه تعلقاتو ته ترغيب ورکوي.

2- دين اسلام د کمزورو خلکو سره مرسته کولو ته ترغيب ورکوي.

3- دا حديث دلالت کوې چې مدد او مرسته د کمزورو خلکو دوجې راځې، نو دهغوې سره نرمي او په غوې رحم کول پکاردی .

الإسلام يحث على إظهار الحب في الله

19- عَنْ مِقْدَامِ بْنِ مَعْدِيكَرِبَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "إِذَا أَحَبَّ الرَّجُلُ أَخَاهُ فَلْيَخْبِرْهُ أَنَّهُ يُحِبُّهُ".

(سننَ أبي داود، رقم الحديث 5124، واللفظ له، وجامع الترمذي، رقم الحديث 2391، قال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن صحيح غريب، وصححه الألباني).

ديو مؤمن سره د الله پاک د رضا په خاطر مينه او محبت كولو ته اسلام ترغيب وركوي.

د مقدام بن معديكرب رضي الله عنه نه روايت دى، چې نبي كريم ﷺ فرمايلي دي: كله چې سړى ديو مؤمن ورور سره د الله پاک د رضا په خاطر مينه او محبت كوي، نو هغه ته دې ووايي: چې زه له تاسره د الله د رضا په خاطر مينه كوم.

دراوي پیژندنه:

ددي حدیث راوي مقدام بن معدیکرب بن عمرو الکندي رضي الله عنه جلیل القدر صحابي دی په شام کې دحمص په ښار کې وسیدو اوپه هغه وفد کې هم شامل وو، کوم چې نبي کریم ﷺ ته راغلی وو مقدام رضي الله عنه په د ډیرو اسلامي فتوحاتو په مهال په عراق او شام کې په مختلفو غزواتو کې شامل وو.

همدغه شان مقدام رضي الله عنه د یرموک او قادسیه په جنګ کې هم شریک شوی وو.

د مقدام رضي الله عنه نه د حدیثو په کتابونو کې دوه څلویښت حدیثونه نقل دی، او په کال اوه اتیا هجرۍ کې په شام کې وفات شوی دی.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- د الله پاک د رضا په خاطر د مؤمن سره مینه او محبت کولو ته د اسلام مبین دین ترغیب ورکوې.

2- څوک چې د یو مؤمن سره د الله پاک د رضا په خاطر مینه او محبت کوې نو باید ده چې هغه مؤمن ته ددي خبر ورکړې ترڅو د هغه ورسره هم مینه او محبت پیدا شي.

3- د یو مؤمن بنده سره د الله پاک د رضا په خاطر مینه او محبت کول پکار دي نه باید د دنیاوي غرضونو په خاطر ترڅو بنده ته هغه فضیلت او ثواب ور په برخه شي کوم چې حدیث کې راغلی دی چې دوي ته به الله پاک په هغه ورځ د عرش سوری نصیب کړې په کومه ورځ چې بل سوری نه وې.

انتهاز نعمة الفراغ والصحة للخير

20- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 6412).

روغ صحت او د وخت نعمت د خير دپاره غنيمت دی.

د عبد الله بن عباس رضي الله عنهما نه روايت دی چې نبي كريم ﷺ فرمايلي دي: دوه نعمتونه دي چې ډير خلك د هغې متعلق په تاوان كې دي: روغ صحت او فارغه وخت.

دراوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه په شپږم نمبر حديث كې ذكر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- مؤمن بايد د وخت او صحت نعمتونه غنيمت وګڼي او دخير په کارونو کې يي بايد استعمال کړي.

2- د الله تعالی د نعمتونو شکر ادکول په بنده باندي لازم دي، او د الله پاک د شکر کولو تقضا داده چې بايد دهغه بندګي وکړې شي، او دهغه د معصيت او نافرماني نه ځان وساتل شي، او هرڅوک چې په دې باره کې کوتاهي کوې هغه تاوني دی.

3- مغبون: نا اميده تاواني، او دوکه شوي ته وايي: نو هر هغه څوک چې د الله پاک د نعمتونو شکر نه اداکوې او دهغه بندګي نه کوې بيله شکه مغبون، تاواني، نا اميده، او دوکه شوی دی.

الإسلام دين حماية الحقوق

21- عَنْ مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: "مَا مِنْ عَبْدٍ اسْتَرْعَاهُ اللَّهُ رَعِيَّةً؛ فَلَمْ يَحُطْهَا بِنَصِيحَةٍ إِلاَّ لَمْ يَجِدْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ".

(صحيح البخاري، رقم ال حديث7150، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 227 - (142)

د اسلام مبین دین د حقوقو ساتنه کوي.

د معقل بن يسار رضي الله عنه نه روايت دى چې ما دنبي كريم ﷺ نه اوريدلي دي: هغه فرمايل: يو بنده چې الله تعالى حاكم (مشر) جوړ كړې په رعيت (كشرانو) باندي او دى د هغه كشرانو سره دخير خواهي معامله نه كوې، الله پاک به په ده باندي د جنت بوې حرام كړې.

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي معقل بن يسار المزني البصري رضي الله عنه جليل القدر صحابي دى د شام نه په وفد كې نبي كريم ﷺ ته راغلى وو، او د صلح

حدیبیه نه مخکې د ایمان ددولت نه برخمن شوی وو، دصلح حدیبیه په مهال دهغه صحابه کرامو په جماعت کې شامل وو، کومو چې د نبي کریم ﷺ سره د وني لاندي په مرګ باندي بیعتونه کول، ده نه دحدیثو په کتابونو کې څلور دیرش حدیثونه نقل دي، د ابو بکر رضي الله عنه په درو خلافت کې یي د مرتدینو په خلاف په جنګ کې شامل وو او همدغه شان د فارس فتح کولو دپاره په جنګونو کې یي هم شرکت کړی دی،او دعمربن الخطاب رضي الله عنه په دور خلافت کې د بصرې والي وو، او دهغه د حکم سره سم یي په بصره کې د اوبو نهر تاسیس (جوړ) کړ په همدغه بصره کې وو، تر دې چې په کال پنځه شپیته هجري کې وفات شو.

ددي حدیث د فوائدو څخه :

1- داحدیث سخته ویره ورکوې هغه مشرانو ته چې دوکه او خیانت کوې د خلکو په حقوقو کې هغه داچې

په داسي کسانو باندي جنت حرام دی چې دوکه او خيانت کوې، بلکه د دوې دپاره سخت درناک عذاب دی
2- د اسلام مبين دين هميشه د هر قسمه حقوقو ساتنه کوې، او په تاکيد سره حکم کوې چې امانت بايد خپل اهل ته وسپارل شي.

للوالد أخذ مال ابنه قدر الحاجة

22- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْد اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَجُلاً قَالَ: يَاَ رَسُوْلَ الله! إن لِي مَالاً وَوَلَدَاً، وَإِنَّ أَبِي يُرِيْدُ أَنْ يَجْتَاح مَالِي؛ فَقَالَ: "أَنْتَ ومَالُكَ لِأَبِيكَ".
(سنن ابن ماجه، رقم الحديث 2291، وصححه الألباني).

پلار دحاجت سره سم دخپل زوي مال اخستلی شي.

د جابر بن عبد الله رضي الله عنهما نه روايت دی، چې د نبي کريم ﷺ نه يو سړی تپوس وکړو، چې زما بچې شته او پلارمي غواړې چې زما مال واخلې، نبي کريم ﷺ ورته وفرمايل: ته او ستا مال ستا د پلاردی.

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي جابر بن عبد الله الانصاري جليل القدر صحابي دی ، کله چه د مديني خلکو د نبي کريم ﷺ سره بيعت کولو نو ده هم دخپل پلار سره يوځاي دنبي کريم ﷺ سره بيعت اوکړو او همدارنګه د بيعت رضوان سعادت ورته هم ور په برخه شوی دی د حديثو په کتابونو کښي دده نه د نبي کريم ﷺ ډير احاديث نقل دي ، دده مسند په يو زرو پنځه سوه څلويښت (۱۵۴۰) احاديثو باندي مشتمل دی او په کال دري اويا (۷۳) هجري کښي وفات شوی دی او بعض تاريخ پوهانو دده دفات دتاريخ نيټه بله هم ښودلې ده .

ددي حديث د فوائدو ښخه :

1- ددي حديث نه معلوميږي، چې پلار د خپل زوی مال د ضرورت مطابق استعمالولی شي، خو د مال حقيقي مالک به دده زوی وي، او دا حديث د حقوقو سره تعلق لري هغه دا چې په بچې باندي د مور او پلار سره

احسان کول واجب دي، د هغوې خدمت به کوې او د ضرورت په وخت به په هغوې باندي خرچه هم کوې.

2- پلار لره رواه نه دي چې د یو زوې مال واخلي او بل ځوې ته یي ورکړې، بغیر دسخت حاجت نه ځکه چې د مال اصلي مالک دهغه زوې دی لکه دي ایت نه معلومیږې: (وَلأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ؛ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ)، سورة النساء، جزء من الأية 11.

او د بچې په مال کې چې (مړشي) د مور او پلار هر یو دپاره شپږمه برخه ده دهغه مال نه چې ده پریښی وی خو په دې شرط چې د مړي بچې یي وي، او که چیرته بچې یي نه وي نو مور او پلار یي وارثان وي، نو د مور دپاره دریمه برخه ده.

ددي نه واضحه معلومه شوه چې د مال اصلي مالک هغه زوې دی پلار نه دی.

نو دحديث معنی داده: چې کله پلار محتاجه وي نو کولی شي چې د حاجت مطابق دزوی مال استعمال کړي، بغير ددينه چې خپل زوی ته بې حاجته ضرر ورسوي.

په حديث لفظ (لِأَبِيْكَ) کې لام د ملکيت دپاره نه دی بلکه لام دلته د انتفاع دپاره دی يعني د ضرورت په وخت پلار د خپل زوی د مال نه فائده اخستلی شي.

لا يجوز وضع اليد على الخاصرة في الصلاة

23- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: "نَهَى النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُصَلِّيَ الرَّجُلُ مُخْتَصِراً".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 1220، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 46 - (545)

مانځه کې په تشو باندي لاسونه کيښودل جواز نلري.

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی، چې نبي کريم ﷺ ددينه منع کړې چې په مانځه کې دی يو سړی په تشو باندي لاسونه کيږدي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې اول نمبر حديث کې ذکر شوي ده.
ددي حديث د فوائدو څخه :
1- په مانځه کې د اختصار يوه معنى داده: چې مونځ کونکې دمانځه د ادا کولو په وخت لاسونه په خپلو تشو باندي کيږدي.
2- مونځ کونکی بايد په ښائسته شکل باندي مونځ ادا کړي.
3- دي حديث نه معلوميږي: چې مانځه کې په تشو باندي لاسونه کيښودل جواز نلري.

جواز الشرب والأكل قائما

24- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كُنَّا نَأْكُلُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ نَمْشِي، وَنَشْرَبُ وَنَحْنُ قِيَامٌ.

(جامع الترمذي، رقم الحديث 1880، واللفظ له، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 3301، وقال الإمام الترمذي عن

هذا الحديث بأنه: حسن صحيح غريب، وصححه الألباني)

په ولاړه خوراک او څښاک جواز لري:

د عبد الله بن عمر رضي الله عنهما نه روایت دی، چې مونږ به د نبي کریم ﷺ په زمانه کې په روانه او ولاړه خوراک او څښاک کولو.

دراوي پیژندنه: ددې حدیث دراوي پیژندنه مخکې یولسم نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددې حدیث د فوائدو څخه :

1- دا حدیث په ولاړه دخوراک او څښاک په جواز باندې دلالت کوې، او ددې تایید د نبي کریم ﷺ په فعل سره هم ثابت دی دزیات تفصیل دپاره جامع ترمذي حدیث شمیره 1883 وګورئ امام ترمذي دي حدیث ته حسن صحیح حدیث ویلی دی، او امام الباني هم دا حدیث حسن ګرځولی دی.

فضل سورة الإخلاص

25- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاء رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمِ، قَالَ: "أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ فِي لَيْلَة ثُلُثَ الْقُرأنِ؟ قَالُوا: وَكَيْفَ يَقْرأُ ثُلُثَ الْقُرْأنِ؟ قَالَ: "(قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ) تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْأنِ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 259- (811)

د سورت اخلاص فضيلت:

د ابو الدرداء رضي الله عنه نه روايت دی، چې نبي كريم ﷺفرمايلي دي: ايا په تاسو كې يو كس دا نشي كولی چې دشپې دريمه برخه قران تلاوت كړي؟ صحابه كرامو وويل دا به څنګه وكړی شي، نبي كريم ﷺ وفرمايل: (قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ) لو ستل په اجر او ثواب كې د قران كريم د دريمي برخې سره برابريږي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي أبو الدرداء رضي الله عنه دی دده نوم عويمر بن زيد بن قيس الانصاري مشهور صحابي دی، او د بدر په ورځ د اسلام په دين مشرف شو، او ده

ته ددي امت حکیم وایي، په دمشق ښار کښي قاضي او دقران د قاریانو سردار وو او همدارنګه د هغه صحابه کرامو د جملې څخه دی کومو چه د قران کریم دراجمع کولو خدمت کړی دی اودرَسُولُ اللهِ ﷺ په ژوند یي قران په یادو زده کړی وو او د نبي کریم ﷺ څخه یي یو سلو نهه اویا احادیث روایت کړي دي،او په کال (۳۱) (۳۲) هجري کښې د عثمان رضي الله عنه د فات کیدلو نه دري (۳) کاله مخکې وفات شو او عمر یي دوه اویا (۷۲) کاله وو.

ددي حدیث د فوائدو څخه :

1- دا حدیث شریف د سورت أخلاص فضیلت بیانه وي هغه داچې ددي سورت تلاوت په اجر او ثواب کې دقران کریم ددریمي برخې د اجر او ثواب سره برابریږي.

2- مؤمن باید دقران کریم د تلاوت ډیر اهتمام وکړي ځکه چې دقران کریم تعلیمات ددنیا اواخرت د سعادت او نیک بختي سبب دی .

حث الشباب على الزواج

26- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ! مَنِ اسْتَطَاعَ منكُم الْبَاءَةَ؛ فَلْيَتَزَوَّجْ؛ فَإِنَّهُ أَغَضُّ لِلْبَصَرِ، وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ؛ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ؛ فَإِنَّهُ لَهُ وِجَاءٌ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 3 - (1400)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 5066).

ځوانان بايد ودونه وکړي.

د عبد الله بن مسعود رضي الله عنه روايت دی، چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: ای د ځوانانو جماعته تاسو کې چې څوک د واده کولو طاقت لري نو واده دې وکړي بيشکه واده کول سترګې د بد نظرۍ نه ساتي، او شرمګاه دحرامو نه ساتي، او څوک چې د واده کولو طاقت نلري هغه دې روژې نيسي، بيشکه روژې نيول د هغه شهوت کموي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې دويم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- (الْبَاءَةَ) دې لفظ نه مراد د نکاح کولو طاقت دی، يعني څوک چې په تاسو کې د واده کولو طاقت لري نو هغه دې واده وکړې اوهغه څوک چې د واده طاقت نلري هغه دي روژې نيسي، او په حديث کې لفظ د وجاء راغلی دی ددي مقصد هغه دادی چې په روژه نيولو سره د انسان شهوت کميږې

2- دا حديث هغه ځوانانو ته چې د واده طاقت لري دواده کولو ترغيب ورکوې، ځکه چې واده سره د انسان نفس پاکيږې.

مِنْ خَصَائِصِ النَّبِيِّ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

27-عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "أُعْطِيتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ أَحَدٌ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ قَبْلِي: نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ، وَجُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا، وَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي أَدْرَكَتْهُ الصَّلَاةُ؛ فَلْيُصَلِّ، وَأُحِلَّتْ لِيَ الْغَنَائِمُ، وَكَانَ النَّبِيُّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً، وَبُعِثْتُ إِلَى النَّاسِ كَافَّةً، وَأُعْطِيتُ الشَّفَاعَةَ". (صحيح البخاري، رقم الحديث 438، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 3 - (521)

د نبي كريم ﷺ ځينې خصوصيات

د جابر بن عبد الله رضي الله عنهما نه روايت دی، چې نبي كريم ﷺ فرمايلي دي: ماته پنځه داسي كارونو راكړی شوي دي، چې هغه زمانه مخكې هيڅ يو پيغمبر ته نه دي وركړی شوې، ديوې مياشت د مزل په فاصلې سره زمانه زما دښمنان ويريږي، ټوله ځمكه زما دپاره پاكه او دمسجد حيثيت لري، نو زما په هر امتي باندي چې د

مانځه وخت راشي مونځ دې وکړې، او زما دپاره غنيمتونه حلال شوي دي، او مخکې به پيغمبر ديوخاص قوم دپاره راليږل کيده او زه دټولو انسانانو دپاره پيغمبر يم،او ماته لوې شفاعت راکړی شوی دی.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې دويشتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- بيشکه الله پاک نبي کريم ﷺته يو شمير خصو صيات ورکړي وو، چې ځينې د هغې نه په لاندي توګه بيانيږي: نبي کريم ﷺ ته رعب ورکړی شوی وو الله پاک به دهغه د دښمنانو په زړونو کې ويره اچوله.

2- نبي کريم ﷺ او دهغه د امت دپاره ټوله زمکه پاکه ده چې کله اوبه نه وي نو په زمکه باندي تيمم وهل او مونځ کول مشروع دي.

3- د امت محمدي دپاره غنيمتونه حلال دي، غنيمت هغه مال ته وايي: کوم چې د جهاد په نتيجه کې مجاهدينو ته په لاس ورشي.

4- نبي کريم ﷺ ته الله پاک د قيامت په ورځ شفاعت کبرى ورکړى دى اوديته مقام محمود وايي دقيامت په ورځ به نبي کريم ﷺ دټولو انسانانو شفاعت کوي چې الله پاک حساب ورسره شروع کړي.

من أوصاف الجنة

28- عَنْ أَبِيْ مُوْسَى الْأَشْعَرِيِّ عَبْدِ اللهِ بْنِ قَيْسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "إِنَّ فِي الْجَنَّةِ خَيْمَةً مِنْ لُؤْلُؤَةٍ مُجَوَّفَةٍ، عَرْضُهَا سِتُّوْنَ مِيْلاً، فِيْ كُلِّ زَاوِيَةٍ مِنْهَا أَهْلٌ، مَا يَرَوْنَ الْأَخَرِيْنَ، يَطُوْفُ عَلَيْهِمُ الْمُؤْمِنُ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 24 - (2838)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 4879).

د جنت ځيني صفتونه:

د ابو موسی الاشعري رضي الله عنه روايت دی، چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: بيشکه چې په جنت کې يوه خيمه دداسي ملغلري نه جوړه ده چې دهغې مينځ خالی دی دهغې اوږدوالی شپيته ميله دی، او دهغې هر طرف کې به دهغه اهل وې چې د بل طرف واله به يي نه ويني او مؤمن به د دې ټولو خواته ورځې.

دراوي پيژندنه: ددې حديث راوي ابو موسی الاشعري رضي الله عنه دی ديمن نه مکې مکرمې ته راغلی وو ، نو داسلام په دين مشرف شو ، او بيرته يمن لاړو بيا حبشې ته لاړو او د خيبر د فتحې نه روستو مدينې ته راغی او په ډيرو جهادونو او غزاګانو کښې شريک شوی دی د ډير علم عبادت او پوهې خاوند وو او په ډير ښائسته اواز به يي دقران کريم تلاوت کولوپه کال څلور څلويښت (۴۴) هجري کال کښې په کوفه يا مدينه کښې وفات شوی دی .

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- دى حديث کې د جنت يادونه شوى ده، او په جنت باندي ايمان لرل واجب دي.

2-جنت دهرقسمه نعمتونوکوردى اوالله تعالى د مؤمنانو بندګانو دپاره تيار کړى دى،هر قسمه نعمتونه خوراکونه ميوه جات په جنت کې تيار دي.

3-درست ايمان، او نيک عمل جنت ته د داخليلو سبب دى.

جواز الاشتراك في الهدي والأضحية

29- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْد اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ قَالَ:"الْبَقَرَةُ عَنْ سَبعَة، وَالْجَزُور عَنْ سَبْعَة". (سنن أبي داود، رقم الحديث 2808، وصححه الألباني).

اضحیه (د اختر قرباني) او هدیه د (حج قرباني) کې شراکت جواز لري.

د جابر بن عبد الله رضي الله عنهما نه روایت دی، چې نبي کریم ﷺ فرمایلي دي: په قرباني کې غواګاني، او وښان د اوه کسانو نه کافي کیږې.

دراوي پیژندنه: ددي حدیث دراوي پیژندنه مخکې دویشتم نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حدیث د فوائدو څخه :

1- په قرباني کې د اوښ متعلق علماو اختلاف کړی دی دځیني علماو دا ویناده چې اوښ کې یواځې اوه کسان شرکت کولی شي ځیني نور بیا وایي: چې تر لسو کسانو پوري په اوښ کې شرکت کولی شي.

2- دي حدیث شریف نه معلومیږي چې د قرباني کولو په مهال په غواګانو او وښانو کې شرکت کول مشروع دی او هر چې ګډي بیزي دي په هغې کې شرکت کول مشروع نه دي .

تفاوت عذاب أهل جهنم

30- عَنْ سَمُرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمعَ نَبِيَّ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ يَقُولُ: "إِنَّ منهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ النَّارُ إِلَى كَعْبَيْه، وَمنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ إِلَى حُجْزَته، وَمنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ إِلَى عُنُقه". (صحيح مسلم، رقم الحديث 32 - (2845)

په جهنم کې د جهنميانو عذابونه مختلف دي

د سمره رضي الله عنه نه روايت دی، چې ما دنبي كريم ﷺ نه اوريدلي دي هغه فرمايل: بعضي به په جهنميانو کې داسي خلک وي چې د جهنم اور به دهغوی تر ګټکيو پوري راغلی وي،او دځينو به تر بډي پوري،او دځينو به تر خټ پوري د جهنم اور راختلی وي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي سمره بن حندب الفزاري رضي الله عنه جليل القدر صحابي دی، په ده باندي د جاهليت زمانه نه ده راغلې ځکه چې دی د نبي كريم ﷺ سره په داسي وخت کې ملاو شو چې ماشوم وو، سمره رضي الله عنه د نبي كريم ﷺ سره په

غزواتو کې هم شریک شوی دی ، په سمره رضي الله عنه کې ډیر ښه خویونه لکه شجاعت، سخاوت وغیره راجمع شوي وو، د حدیث په کتابونو ده نه د نبي کریم ﷺ سل حدیثونه نقل دي، سمره رضي الله عنه د کوفې او دبصرې د ښارونو والی وو، سمره رضي الله عنه د خوارجو په مقابل کې ډیر سخت وو، سمره رضي الله عنه په کال اته پنځوس هجري کې وفات شوی دی.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- دا حدیث دلالت کوې چې په جنهم کې د جهنمیانو عذابونه مختلف دی ځکه چې ګناهونه مختلف دي او جهنمیانو ته عذابونه د هغوې د ګناهو نو په اندازه ورکولی شي.

2- دا حدیث ویره ورکوې د هغه ګناهونو نه کوم چې جنهم ته د تللو سبب ګرځي.

أيام عيد الأضحى

31- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "يَوْمُ عَرَفَةَ، وَيَوْمُ النَّحْرِ، وَأَيَّامُ التَّشْرِيْقِ، عِيْدُنَا أَهْلَ الإِسْلَامِ، وَهِيَ أَيَّامُ أَكْلٍ وَشُرْبٍ".

(سنن أبي داود، رقم الحديث 2419، وجامع الترمذي، رقم الحديث 773، واللفظ لهما، وسنن النسائي، رقم الحديث 3004، وقال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن صحيح، وصححه الألباني).

د لوی أختر ورځې

د عقبه بن عامر رضي الله عنه نه روایت دی، چې نبي کریم ﷺ فرمایلي دي: د عرفې ورځ او د قرباني ورځ او د ایام تشریق ورځې زمونږ د مسلمانانو داختر او دخوراک او څښاک ورځې دي.

دراوي پیژندنه: ددې حدیث راوي عقبه بن عمرو ابو مسعود الانصاري رضي الله عنه مشهور صحابي دی کله چه د دوهم ځل لپاره د مدینې خلکو د نبي کریم ﷺ سره

بیعت کولو ، نو دا هم په دغه بیعت کولو کښي موجود وو، اودغه مهال دی دعمر په لحاض سره په دوي ټولوکښي دکم عمرخاوند وو.

او همدارنګه ده د نبي کریم ﷺ سره د أحد په غزا کښي او په هغه ټولو غزاګانو کښې چه داحد د غزا نه روستو واقع شوي دي شرکت کړی دی .

او بیا په روستو زمانه کښې کوفې ته لاړو او هلته او سیدلو کله چه علي رضي الله عنه د صفین جنګ ته تللو نو دایي دخپل جانشین په توګه په کوفه مقرر کړه او دده مسند په (۱۰۲) احادیثو باندي مشتمل دی او په کال (۴۱) هجري په مدینه کښې وفات شو ، په دي اړوند څه نور اقوال هم شته .

ددي حدیث د فوائدو څخه :

1- دا حدیث شریف د لالت کوې، چې دعرفې ورځ اوایام تشریق سره د یوم النحر نه دا داختر ورځې دی په اسلام کې خو هغه څوک چې قرباني کوې نو دهغه دپاره

د اختر ورځې د يوم النحر نه يعني د ذالحجې د لسمي ورځې نه شروع کيږې.

2- ددي حديث نه معلوميږې، چې د لوې اختر پنځه ورځې دي دعرفې ورځ نه تر اخري ورځې د أيام تشريق پوري دا ټولې د اختر او دخوراک او څښاک ورځې دي مګر دحاجې قارن او متمتع دپاره جائز ده چې دا ورځې روژې ونيسي کله چې دهغه سره هديه د حج نه وې همدغه شان دعرفې د ورځې روژه نيول د هغه چا دپاره مشروع ده چې دحج دپاره يي احرام (د حج نيت يي نه وې کړې) .

3- د اسلام په مبين دين کې اختر د هغه موسم نوم دی چې په هغې کې مسلمانان د الله تعالی شکر ادا کوې او دخو شحالۍ اظهار کوې.

4- دکال په ټولو ورځو کې غوره ورځ د قرباني ورځ ده نو دي امله لوې اختر د وړوکې اختر په نسبت سره غوره دی

الصَّوْمُ والأضحية وصلاة العيد مع الناس

32- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "الصَّومُ يَومَ تَصُومُونَ، وَالفِطْرُ يَوْمَ تُفْطِرُونَ، وَالْأَضْحَى يَوْمَ تُضَحُّونَ".

(جامع الترمذي، رقم الحديث 697، واللفظ له، وسنن أبي داود، رقم الحديث 2324 وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 1660، وقال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن غريب، وصححه الألباني).

روژه او اختر د ټولو مسلمانانو سره شريک ادا کول.

دابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی، چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: د روژې ورځ به هغه وې کله چې تاسو ټول روژه ونيسئ، او د اختر ورځ به هغه وي کله چې تاسو ټول اختر وکړې، او د لوې اختر ورځ به هغه وي کله چې تاسو ټول لوې اختر وکړې.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې اول نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- دا حديث شريف دا لار ښونه کوي چې د مسلمانانو په معاشره او ټولنه کې بايد اتحاد او اتفاق وي نو يو مسلمان به د نورو مسلمانانو سره يوځاې روژه نيسي او دهغوي سره به يو ځاې اختر کوي.

2- د اسلام مبين دين د هميشه دپاره اتحاد، او اتفاق ته دعوت ورکوي، او د هغه اسبابو نه منع کوي کوم چې د اختلاف سبب ګرځي.

التحذير من كبائر الذنوب

33- عَنْ عَبْد اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "ثَلَاثَةٌ لاَ يَنْظُرُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: الْعَاقُّ لِوَالِدَيْهِ، وَالْمَرْأَةُ الْمُتَرَجِّلَةُ، وَالدَّيُّوْثُ، وَثَلَاثَةٌ لاَ يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ: الْعَاقُّ لِوَالِدَيْهِ، وَالْمُدْمِنُ عَلَى الْخَمْرِ، وَالْمَنَّانُ بِمَا أَعْطَى".

(سنن النسائي، رقم الحديث 2562، حسنه الألباني وصححه).

د کبیره ګناهونو نه ځان ساتل

د عبد الله بن عمر رضي الله عنهما نه روایت دی، چې نبي کریم ﷺ فرمایلي دي: دري کسان دي چې د قیامت په ورځ به ورته الله پاک نه ګورې، د مور اوپلار نافرمانه هغه ښځه چې د نارینه و سره مشابهت کوې، او دیوث او دري کسان دي چې جنت ته نشي داخلیدلی، د مور او پلار نافرمانه، همیشه شرابي، او زبادنه کونکی.

دراوي پیژندنه: ددي حدیث دراوي پیژندنه مخکې یولسم نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حدیث د فوائدو څخه :

1- په دي حدیث کې د الله تعالی د صفاتو نه د نظر صفت ذکر شوی دی، د الله تعالی په صفاتو باندي کوم چې په قران او سنت کې ذکر وې ایمان لرل واجب دي څنګه چې د هغه دشان سره مناسب وې، بغیر د تعطیل تمثیل، تشبیه، تحریف وغیره.

2- دي حديث کې د (مترجله) لفظ راغلی دی، مترجله هغه زنانه ته وايي، کومه د سړو سره مشابهت کوې په لباس شکل وغيره کې.
اود (ديوث) هغه سړي ته وايي: چې بيغرته وې دخپل اهل باره کې د فحشا زنا وغيره متعلق بيغرتي کوې.
3- (منان) هغه چاته وايي: چې د احسان کولو نه بعد د هغې زبادنه کوې.

تحريم النَّجْش

34- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ: نَهَى النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ النَّجْشِ.
(صحيح البخاري، رقم الحديث 2142، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 13 - (1516)).

دوکه حرام ده

د عبد الله بن عمر رضي الله عنهما نه روايت دی ، چې نبي کريمﷺ د دوکه کولو نه منع فرمايلي ده.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې يولسم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- دا حديث د نجش (دوکه ورکولو) په حرمت باندي دلالت کوي، (نجش) أصل کې د خرڅلاو شيانو په قيمت کې اضافه راوستلو ته وايي، هغه داسي چې يو کس نه غواړي چې يوڅيز واخلي خو په بل چا باندي د قيمت زياتولو دپاره د يو څيز قيمت زيات کړي.

2- داسلام په مبين دين کې بيع او شرا (أخستل خرڅول) رواه او جائز دي بلکه د اسلام دين د تجارت طرف ته ترغيب ورکوي، خو ځيني قسمونه (ډولونه) په بيعه کې حرام دي او هغه ځکه چې په هغې کې خو يا بل ته ضرر وي يا په هغې کې دوکه وي، يا بيعه د نامعلوم څيز وي چې دهغې نه اختلاف جنګ جګړه پيداکيږي نو داسي ټول قسمونه د بيعې حرام دي.

الذكر بعد الْفَرَاغِ منَ الصّلاَة

35- كَتَبَ الْمُغيْرَةُ بنْ شُعْبَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا فَرَغَ منَ الصّلاَة وَسلَّم، قَالَ: "لاَ إِلَهَ إلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَه، لَهُ الْمُلْكَ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْء قَديْر، اَللَّهُمّ! لاَ مَانعَ لمَا أَعْطَيْتَ، وَلاَ مُعْطِيَ لمَا مَنَعْتَ، وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ منْكَ الْجَدّ".

(صَحيح مسلم، رقم الحديث 137- (593)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 844).

د مانځه نه بعد مسنون اذكار

مغيره بن شعبه رضي الله عنه عمربن الخطاب رضي الله عنه ته په خط كي ليكلي وو، نبي كريم صلى الله عليه وسلم چې به كله دمانځه نه فارغه شو او سلام به يي وګرځوو، نو دا داعا به يي ويله: (لاَ إِلَهَ إلاَّ الله وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْء قَدير، اللَّهُمَّ لاَ مَانعَ لمَا أَعْطَيْتَ، وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدّ.)

بيله الله نه بل هيڅوک دعبادت لائق نشته يو دی شريک نلري ده لره دکائناتو با دشا هي ده اوده لره پوره ستاينه ده اوهغه په هرڅه قا در دی الهي چاته چه څه ورکړې دهغي منعه کونکی نشته اوچانه چه څه منعه کړې دهغي ورکونکی نشته او فايده نه ورکوی مالدارته مال دهغې ستا د عذاب نه .

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي ابو عبد الله مغيره بن شعبه رضي الله عنه مشهور او جليل القدر صحابي دی.

مغيره رضي الله عنه د طائف په ښار کې پيدا شوی دی او د غزوه خندق په مهال يي د اسلام مبين دين قبول کړ او د صلح حديبيه په موقع هم حاضر وو، بيا وروسته د ابو بکر او عمر رضي الله عنهما په زمانه د خلافت کې يي په ډيرو اسلامي فتوحاتو کې شرکت هم کړی دی په معرکو د يمامه يرموک، او قادسيه کې هم شريک وو، مغيره رضي الله عنه د عمر بن الخطاب رضي الله عنه د خوا نه د کوفې د ښار امير مقرر شوی وو، بيا د امير معاويه

رضي الله عنه په زمانه کې د کوفې د ښار والي د دويم ځل دپاره مقرر شو او ترمرګه بيا د کوفې والي وو، مغيره رضي الله عنه عقلمند پوهه او شاعر وو، د حديث په کتابونو کې د مغيره رضي الله عنه يو سلو شپږ ديرش حديثونه نقل دي.
مغيره رضي الله عنه په کال پنځوس هجري کې د کوفې په ښار کې وفات شو، او د هغه ټول عمر اويا کاله وو.
ددي حديث د فوائدو څخه:
1- دي حديث نه د دي دعا مشروعيت معلوميږي : (لاَ إِلَهَ إِلاَّ الله وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لاَ مَانعَ لمَا أَعْطَيْتَ، وَلاَ مُعْطِيَ لمَا مَنَعْتَ، وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ.)
بَيله الله نه بل هيڅوک دعَبادت لائق نشته يو دی شريک نلري ده لره دکائناتو با دشا هي ده اوده لره پوره ستاينه ده اوهغه په هرڅه قا در دی الهي چاته چه څه ورکړي دهغي منعه کونکی نشته اوچانه چه څه منعه

کړې دهغې ورکونکی نشته او فایده نه ورکوی مالدارته مال دهغې ستا د عذاب نه

2-دي مخکې ذکر شوې دعا کې د الله تعالی د وحدانیت اعلان دی او ورسره داحقیقت هم ذکر دی چې دعبادت او بندګې حقدار یواځې د الله پاک ذات دی هغه په ذات او صفاتو او افعالو کې تنها (یواځې) دی .

3- د(وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ.) معنی داده: فایده نه ورکوی مالدارته مال دهغې ستا دعذاب نه بلکه بنده ته د هغه نیک عملونه فائده ورکوې ځکه چې بنده په هر وخت او هر حالت کې الله پاک ته محتاجه دی اګر که په دنیا کې د هغه مالونه وغیره ډیر هم وې .

من أذكار المساء

36- عَنْ عَبْد الله رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ كان رَسُوْلُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ إِذَا أَمسى قَالَ: "أَمْسَيـنَا وَأَمْسَـى الْمُـلْكُ لله، وَالحَمْدُ لله، لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ، لاَ شَرِيْكَ لَهُ، اَللَّهُمَّ! إِنِّيْ أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذه اللَّيْلَة وخَـيْرِ مَا فيها، وَأَعـوْذُ بِكَ مِنْ شَـرِها وَشَر مَا فيهَـا، اَللَّهُمَّ! إِنِّيْ أَعُوْذُ بِكَ من الْكَسلِ، وَالْهَرَمِ، وسُوْء الْكبرِ، وَفتْنَة الدُّنْيا، وَعَذَابِ الْقَبْرِ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 76 - (2723)

د ماښام اذکار

د عبد الله بن مسعود رضي الله عنه نه روايت دی، چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم چې به کله ماښام کړ دا داعا به يي ويله: أَمْسَيـنَا وَأَمْسَـى الْمُـلْكُ لله، وَالحَمْدُ لله، لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ، لاَ شَرِيْكَ لَهُ، اَللَّهُمَّ! إِنِّيْ أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذه اللَّيْلَة وخَـيْرِ مَا فيها، وَأَعـوْذُ بِكَ مِنْ شَـرِها وَشَر مَا فيهَـا، اَللَّهُمَّ! إِنِّيْ أَعُوْذُ بِكَ من الْكَسلِ، وَالْهَرَمِ، وَسُوْء الْكبرِ، وَفتْنَة الدُّنْيا، وَعَذَابِ الْقَبْرِ".

ماښام شو پر مونږ او پاچاهي ټوله الله پاک لره ده، بيله الله پاک نه بل د عبادت وړ معبود نشته، هغه يو دی شريک نلري، ای زما ربه په دې شپه کې چې څه خير وي او ددينه وروسته چې څه خير وي زه ستانه دهغې سؤال کوم، او په دي شپه کې چې څه شر وي او ددي نه وروسته چې څه شر وي زه په تاپوري د هغې نه پناه غواړم، ای زما ربه زه په تاپوري دسستۍ نه او ډيري کمزورې نه او لوې عمردبد والي نه او ددنيا دفتنو نه او د قبر د عذاب نه پناه غواړم.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې دويم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- مؤمن بايد د ورځې په شروع او اخر کې د الله تعالی د ذکر کولو اهتمام وکړې،ځکه چې په دې سره بنده ته دنيا او اخرت سعادت او خو شبختي ور په برخه کيږي،

نو باید ده چې مؤمن د سهار او ماښام د اذکارو پابندي وکړي.

2- د سهار او ماښام اذکارو ویلو وخت کې د علماو ډیر اقوال دي خو غوره داده چې د لمر پریوتلو نه بعد وویل شي.

من علامات أفضل الناس

37-عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قِيْلَ لِرَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: "كُلُّ مَخْمُومِ الْقَلْبِ صَدُوْقِ اللِّسَانِ"، قَالُوْا: صَدُوْقُ اللِّسَانِ نَعْرِفُهُ، فَمَا مَخْمُومُ الْقَلْبِ؟ قَالَ: " هُوَ التَّقِيُّ النَّقِيُّ، لاَ إِثْمَ فِيْهِ، وَلاَ بَغْيَ، وَلاَ غِلَّ، وَلاَ حَسَدَ".

(سنن ابن ماجه، رقم الحديث 4216، وصححه الألباني).

غوره انسان او د هغې علامات

د عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما نه روايت دی چې دنبي کریم ﷺ نه تپوس وکړی شو چې غوره انسان څوک دی؟

نبي کریم ﷺ وفرمایل:هر(مخموم القلب)هغه څوک چې دهغه زړه پاک وې او رشتونی وي، صحابه کرامو وویل: رشتنی خو مونږ پیژنو خو مخموم القلب څه ته وایي: نبي کریم ﷺ وفرمایل: دا هر هغه پاک کس دی چې دګناه نه ځان ساتي، او د هغه په زړه کې حسد دوکه خیانت وغیره نه وي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله عنه قريشې مشهور صحابي دی او ډيرو فضيلتونو خاوند دی .

او په بعضي غزاګانو کښې د نبي کریم ﷺ سره هم شريک شوی دی . عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله عنه ډير

هو ښيار او په ښه توګه به يي کارونه سرته رسول ، ځکه خو معاويه ﷺ ده لره په کوفه باندي والي مقرر کړی وو .

دحديثو په کتابونو کښي دده نه دنبي کريم ﷺ اووه سوه (۷۰۰) احاديث نقل دي ده به په مصرکښي په مسجد الفسطاط چه په مسجد عمرو بن العاص سره مشهور دی ، احاديث بيانو ل ، او فتوا به يي هم ورکوله دده نه د مصر شام او دحجاز ډيرو خلکو علم زده کړو او په کال پنځه شپيته (۶۵) هجري کښي په مصر کښي وفات شو او بعضي علماو رايي داده چه په شام کښي وفات شوي بعضي نور بيا وايي چه په مکه کښي وفات شوی دی .

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دي حديث شريف کي د زړه د پاکوالي اسباب ذکر شوي دي هغه داچي: د الله پاک نه ويره، رښتونولی دګناهونونه نه ځان ساتل،ظلم زياتی نه کول، اودبغض

حسد نه ځان ساتل وغيره په دي سره د انسان زړه پاکيږي.
2- تقوى د الله پاک حکمونه منل، د هغه سره مينه کول د هغه نه ويره کول، او دهغه د نافرماني نه ځان ساتل ديته تقوى وايي.
3- د صحيح ايمان په وجه باندي انسان د ښو اخلاقو نه برخمن کيږي.

تَحْرِيْمُ غَصْبِ حقوق الأخرين

38- عَنْ أَبِيْ أَمَامَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ، قَالَ: "مَنِ اقْتَطَعَ حَقَّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بِيمِيْنِه؛ فَقَدْ أَوْجَبَ اللهُ لَهُ النَّارَ، وَحرمَ عَلَيْه الْجَنَّةَ" ؛ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: وَإِنْ كَانَ شَيْئًا يَسِيْرًا يَا رَسُوْلَ اللَّهِ؟ قَالَ: "وَإِنْ قَضِيبًا مِنْ أَرَاك".
(صَحيحَ مسلم، رقم الحديث 218 - (137)

د بل چا حقوق غصب کول (په زوره اخستل) حرام دي
د ابو امامه رضي الله عنه نه روايت دی، چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: چاچې په ناحقه قسم کولو سره د بل چا حق واخست، بيشکه الله پاک په هغه باندي د جهنم اور مقرر کړی او په هغه باندي جنت حرام دی، نو يو کس ورته وويل ای دالله رسوله: که دا څيز لږ وې بياهم؟ نبي کريم ﷺ وفرمايل: اګر که د اراک د وني يوه لښته هم وي.

دراوي پيژندنه:ددي حديث راوي ابو امامه صدي بن عجلان بن وهب الباهلي رضي الله عنه دی ، دډير فضيلت او زهد خاوند وو ، او دالله تعالی په لاره کښې جهاد کولو سره يي ډيره مينه درلوده د بدر دغزا نه علاوه په نورو ټولو غزاګانو ګښې دنبي کريم ﷺ سره شريک شوی دی ، او دبدر د غزا په مهال دنبي کريم ﷺ په امر باندي دخپلې بوډې مور دخدمت لپاره پاتې شوی وو، او دنبي کريم

ﷺ د فات نه روستو بيا دخلفاء راشيدينو په زمانه کښې هم په ډيرو جنګونو کښې شريک شوی دی .

دده نه د احاديثو په کتابونو کښې د نبي کريم ﷺ دوه سوه پنځوس (۲۵۰) احاديث نقل دي .

ابوامامه الباهلي رضي الله عنه په شام کښې اوسيدلو او په کال يو اتيا (۸۱) هجرۍ کښې د حمص په علاقه کښې وفات شوی دی.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- ظلم په وجه باندي ډير شرونه پيداکيږي، په ټولنه کې عدل او خير ختميږي، او هرکله چې په يوه ټولنه کې ظلم او زياتی ډير شي نو په داسي ټولنه باندي د الله پاک عذابونه نازليږي، ځکه خو د اسلام مبين دين د ظلم او ظالم مخه نيسي.

2- دي حديث شريف کې د (قضيب) لفظ راغلی دی قضيب دعربي په لغت کې (لښتي او دورمي) ته وايي کومه چې د اراک وني نه پري شوي وي.

الصبر عند المصائب

39- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَا مِنْ مُصِيبَةٍ تُصِيبُ الْمُسْلِمَ إِلاَّ كَفَّرَ اللهُ عَنْهُ بِهَا حَتَّى الشَّوْكَةِ يُشَاكُهَا".

صحيح البخاري، رقم الحديث 5640، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 50 - (2572)

دازميبنت او امتحان په وخت صبر كول

د نبي كريم ﷺ بي بي عائشه رضي الله عنها نه روايت دى چې نبي كريم ﷺ فرمايلي دي: هيڅ يو مصيبت او سخت حالت مسلمان بنده ته نه رسيږي مګر په هغې سره الله تعالى دهغه ګناهونه معاف كوې اګر كه دهغه په خپه كې ازغى لاړ شي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخكې شپاړلسم نمبر حديث كې ذكر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:
1- دا حديث مؤمن بنده ته د صبر دعوت ورکوي که هر څومره سخت حالت او ازميښت ورباندي راشي.
2- امتحانات او ازميښتونه او سخت احوال کله په انسان باندي دهغه دګناهونوپه نتيجه کي راځي اوکله ورباندي دهغه درجي وچتيږي او کله د هغه د ګناهونو د معافي زريعه جوړه شي، نو مؤمن بايد په هر وخت د خپل رب په تقدير باندي راضي وي.

الْحَجَرُ الْأَسْوَدُ منَ الجنَّة

40- عَنْ عَبْد الله بْنِ عَبَّاس رَضِي اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ: "نَزلَ الْحَجْرُ الْأَسْوَدُ منَ الجنَّة وَهُوَ أَشدُّ بيَاضًا منَ اللَّبنِ؛ فَسَوَّدَتْهُ خَطَايَا بَنِي أَدَمَ".
(جامع الترمذي، رقم الحديث 877، قال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن صحيح، وصححه الألباني)

حجر اسود جنتي کاڼی دی

د عبد الله بن عباس رضي الله عنهما نه روایت دی چې نبي کریم ﷺ فرمایلي دي: د حجر اسود کاڼی د جنت نه په داسي حالت کې راښکته شوی چې د پیو (شیدو) نه د هغه رنګ ډیر سپین وو خو دانسانانودګناهونو دوجې نه تور شوی دی.

ددي حدیث د فوائدو څخه:

1- کله چې ګناهونه په کاڼي کې اثر کولی شي نو په زړونو کې خو ډیر زیات اثر کولی شي.

2- د حجر اسود کاڼی د بیت الله په جنوبي ګوټ (طرف) کې پروت دی د زمکې نه د یو نیم متر په اندازه وچت دی .

3-حجر اسود چاته نفع او ضرر نشي رسولی خو دهغې خکلول دعبادت په بنیاد نه بلکه دسنت په بنیاد مشروع دي.

جواز الصيام والإفطار في السفر

41-عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالك رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا نُسَافِرُ مَعَ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ فَلَمْ يَعِبِ الصَّائِمُ عَلَى الْمُفْطِرِ، وَلاَ الْمُفْطِرُ عَلَى الصَّائِمِ.

(صحيح البخاري، رقم الحديث 1947، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 98 - (1118)

د سفر په حالت کې روژه نیول او نه نیول دواړه جواز لري.

د انس بن مالک رضي الله عنه نه روایت دی چې مونږ به دنبي کريم ﷺ سره په سفر تللو او په مونږ کې به ځينو کسان روژه وو، او ځينې نه، خو يو به په بل عيب نه ويلو.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې دريم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دي حديث نه معلوميږي، چې د سفر په حالت کې روژه نيول او نه نيول دواړه مشروع دي.

2- دي حديث نه د اسلام د مبين دين اساني معلوميږي.

الجماع في الدبر حرام في الإسلام

42- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " لاَ يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَى رَجُلٍ جَامَعَ امْرَأَتَهُ فِي دُبُرِهَا".

(سنن ابن ماجه، رقم الحديث 1923، وصححه الألباني)

په دبر(شاه) کې جماع (کور والی کول) حرام دی .

د ابو هريره رضي الله عنه نه رواي دی چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: هغه کس ته به الله پاک د رحمت په نظر نه ګورې کوم چې د خپلې ښځې سره کور والی په شاه کې کوې.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې اول نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- د اسلام مبین دین د ښځې سره د هغې په دبر (شاه طرف) کې جماع (کور والی) حرام ګرځولی دی ځکه چې دا کارد انساني فطرت خلاف او د ډیرو مرضونو او د الله پاک د قهر او غضب سبب ګرځي.

2- دا حدیث تقاضا کوې د هغه چانه چې ددي ګناه ښکار شوی وی چې باید سمدست ددي ګناه نه توبه وباسي او بیا ددي ګناه نه ځان وساتي.

3- کله چې جماع (کور والی) په (فرج) یعني مخکې کې حصه کې وې نو باک نلري که د مخي نه وې او که د شاه نه، خو جماع په دبر (شاه) طرف کې کول حرام دی.

ماذا يفعل المتيمم إذا وجد الماء في الوقت بعد الفراغ من الصلاة

43- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ اَلْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: خَرَجَ رَجُلاَنِ فِي سَفَرٍ؛ فَحَضَرت الصَّلاَةُ وَلَيس معهُمَا مَاءٌ؛ فَتَيَمَّمَا صَعِيداً طَيِباً؛ فَصَلَّيَا، ثُمّ وَجَدَا الْماءَ فِي الْوقْت؛ فَأَعَادَ أَحَدُهُمَا الصّلاَةَ وَالوضُوْء، ولَمْ يُعد الأخَرُ، ثُمّ أَتَيَا رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ فَذَكَرَا ذَلِكَ لَـهُ؛ فَقَالَ لِلَّذي لَمْ يُعدْ: "أَصَبْتَ السّنَّةَ وَأَجزأَتْك صَلاَتُكَ"، وقَالَ لِلأخَرِ: "لَكَ الأَجْرَ مَرّتَيْنِ".

(سنن أبي داود، رقم الحديث 338، واللفظ له، وسنن النسائي، رقم الحديث 433، وصححه الألباني)

كله چې تييم كونكی ته د مانځه كولو نه وروستو اوبه ملاوشي.

د ابو سعيد الخدري رضي الله عنه نه روايت دی چې دوه كسان په سفر باندي ووتل، د مانځه وخت راغی او د دوي سره اوبه نه وې، دواړو په پاكه خاوره باندي

تیيم وکړو او دواړو مونځ ادا کړو، بیا ورته د همدغي مانځه په وخت اوبه ملاو شوې، نو یو ددي دواړو نه بیرته د مانځه اعاده وکړه، یعني اودس یي وکړ او بیرته یي مونځ راوګرځوو، او هغه بل مونځ بیرته راونه ګرځوو، بیا دواړه نبي کریم ﷺ ته راغلل، او دا قصه یي ورته بیان کړه، نبي کریم هغه کس ته چې مونځ یي بیرته نه وو راګرځولی وویل ته سنت ته رسیدلی یي، او هغه بل کس ته یي وویل ستا دپاره اجر او ثواب دوه ځله دی.

دراوي پیژندنه:ددي حدیث راوي ابو سعید الخدري رضي الله عنه دی ددي نوم سعد بن مالک بن سنان الانصاري رضي الله عنه جلیل القدر او مشهور صحابي دی ، د ډیرو ښو خویونو او علم خاوند وو، د اول ځل لپاره یي د خندق په غزا کښې شریک شوی وو، او همدارنګه د نبي کریم ﷺ سره یي په دولسو (۱۲) غزاګانو کښې شرکت کړی دی

داحاديثو په كتابونو كښې دده نه د نبي كريم ﷺ يو زرو يو سلو او يا (۱۱۷۰) احاديث نقل دي .

ابو سعيد الخدري رضي الله عنه په كال (۷۴) هجري كښې چه عمر يي شپږ اتيا كاله وو ، په مدينه كښې وفات شو ، او د بقيع په هديره كښې دفن شو .

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- د اسلام مبين دين د اسانۍ او نيک بختي دين دی كله چې يو بنده د سخت وخت سره مخامخ شي نو دهغه د اسانۍ دپاره د رخصت په بنياد د عبادت يوه لاره مقرر شوی وې.

2- دي حديث نه معلوميږي چې كله يو مونځ كونكي ته او به ملاو نشي او دمانځه وخت داخل شي نو بايد چې په پاكه خاوره باندي تييم ووهي،او په خپل وخت مونځ وكړي، او بيرته په هغه باندي دمونځ كول نشته اګر كه اوبه ورته هم ملاوشي.

فضل العناية بالبنات

44-عَنْ أَنَس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ دَخَلْتُ أَنَا وَهُوَ الْجَنَّةَ كَهَاتَيْنِ وَأَشَارَ بِإِصْبَعَيْهِ".

(جامع الترمذي، رقم الحديث 1914، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 149 -(2631)، وقال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن غريب، وصححه الألباني)

د لوريانو پالنه او دهغې فضیلت.

د انس رضي الله عنه نه روایت دی چې نبي کریم ﷺ فرمایلي دي: څوک چې دوه لورياني وپالې او تربیت يي وکړې، نو زه او هغه به جنت ته داسي يو ځاې داخل شو، او په دواړو ګوتو يي اشاره وکړه .

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې دريم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- داحديث لارښونه کوي چې لورياني (جنکۍ) دالله تعالی دخوانه نعمت او پير زوينه ده ځکه خو د دوې سره احسان او ښيګڼه کول او ددوي ښه تربيت کول جنت ته د داخليدو سبب دی.

2- دا حديث د لور يانو (جنکو) تربيت کول او دهغوې سره احسان کولو ته ترغيب ورکوې.

دعاء دخول المسجد والخروج منه

45- عَنْ أَبِيْ حُمَيْد رَضِي اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ: "إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُم المَسْجِدَ؛ فَلْيَقُلْ: اَللَّهُمَّ! افْتَحْ لِيَ أَبْوَاب رَحْمَتِك، وَإِذَا خَرَجَ، فَلْيَقُلْ: اَللَّهمَّ! إِنِّيْ أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ".(صَحيح مسلم، رقم الحديث 68 - (713)

مسجد ته د داخلیدلو دعا

د ابو حمید رضي الله عنه نه روایت دی چې نبي کریم ﷺ فرمایلي دي: کله چې په تاسو کې یو کس مسجد ته داخلیږي نو دا دعا دي ووایي: (اَللَّهُمَّ! افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ) إلهي ستا د رحمت دروازې ماته کولاو(بېرته) کړه.

او چې کله د مسجد نه بهر وځې نو دا دعا دي ووایي: اَللَّهمّ! إِنِّيْ أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ" الهي زه ستا نه ستا فضل غواړم.

دراوي پیژندنه: ددي حدیث راوي ابو حمید الساعدي رضي الله عنه جلیل القدر صحابي دی، دده د نوم په باره کې ویل شوي چې نوم یي عبد الرحمن بن سعد بن منذر دی، او ځینې تاریخ پوهانو دا ویلي دي: چې دده نوم منذر بن سعد دی ابو حمید رضي الله عنه فقیه او دډېرعلم خاوند وو په شپیتم هجري کال کې

د مديني په ښار کې وفات او ددې فاني دنيا څخه رحلت وکړ.

ددې حديث د فوائدو څخه:

1- مسجد ته دداخليدو په وخت مختلفې دعاګاني راغلې دي، دهغه جمله دعاګانو نه يوه دعا داده کومه چې په دې حديث کې ذکر شوې ده، غوره داده چې مؤمن مسجد ته د داخليدو او همدغه شان د مسجد نه د وتلو په وخت کې : اول په نبي کريم ﷺ باندې درود او سلام ووايې بيا د داخليدو په وخت دا دعا ((اَللَّهُمَّ! افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ) إلهي ستا درحمت دروازې ماته کولاو(بيرته) کړه.) ووائې، او دمسجدنه د وتلو په وخت دا دعا (اَللَّهمَّ! إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ" الهي زه ستا نه ستا فضل غواړم.) ووائې.

د نور زيات وضاحت دپاره سنن ابي داوود دحديث شميره 465 او جامع ترمذي د حديث شميره 314 او

سنن ابن ماجه د حديث شميره 772 او 773وګورئ. امام الباني دي حديثونه ته صحيح حديثونه ويلي دي.

2- مسجد ته د داخليدو په وخت د الله پاک نه د هغه د رحمت غو ښتل، او د مسجد نه بهر وتلو وخت کې د هغه فضل غوښتل په دې کې حکمت دا ښکاري چې کله څوک مسجد ته داخل شي، نو د الله پاک په عبادت او بندګۍ کې مشغوله شي نو ددي سره د رحمت ذکر کول مناسب دي، او چې کله څوک د مسجد نه بهر ووځي نو د حلال رزق په طلب کولو مشغوله شي نو ددي سره د فضل ذکر کول مناسب دي، الله پاک ښه پوهيږي.

الصلاة والسلام علَى النَّبيَ عند الدخول في المسجد والخروج منه

46- عَنْ فَاطمَةَ رَضيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُوْلُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ المَسْجدَ صَلَّى عَلَى مُحَمَّد وَسَلَّمَ، وَقَالَ: "رَبِّ اغْفر لِي ذُنُوبِي، وَافْتَح لِي أَبْوَابَ رَحْمَتكَ"، وَإِذَا خَرَجَ صَلَّى عَلَى مُحَمَّد وَسَلَّمَ، وَقَالَ: "رَبِّ اغْفر لِي ذُنُوبِي، وَافْتَح لِي أَبْوَابَ فَضْلكَ".

(جامع الترمذي، رقمَ الحديث 314، واللفظ له، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 771، وقال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن، وصححه الألباني)

مسجد ته د داخليدو او د مسجد نه بهر وتلو په وخت كي په نبي كريم ﷺ باندي درود او سلام ويل مشروع دي:

فاطمه رضي الله عنها نه روايت دى چي كله به نبي كريم ﷺ مسجد ته دا خليدلو نو په محمد عليه السلام (په خپل ځان) به يي درود او سلاو ووايو، او بيا به يي دا

دعا وويله: (رَبِّ اغْفِرْ لِيْ ذُنُوبِيْ، وَافْتَحْ لِيْ أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ")
پرور دګاره ماته زماَ د ګناهونو بښنه وکړې، او ماته ستا
د رحمتونو دروازې کلاو(بیرته) کړې.
او چې کله به د مسجد نه بهر وتلو نو په محمد علیه
السلام (په خپل ځان) به یي درود او سلام ووایو، او بیا
به یي دا دعا وویله:(رَبِّ اغْفِرِ لِيْ ذُنُوبِيْ، وَافْتَحْ لِيْ أَبْوَابَ
فَضْلِكَ".)
پرور دګاره ماته زما د ګناهونو بښنه وکړې، او ماته ستا
د فضل دروازې کلاو(بیرته) کړې.
دراوي پیژندنه : ددي حدیث راوي فاطمه رضي الله عنها
چې دجناب نبي کریم ﷺ په لوریانو کې د ټولو نه کشره
لور ده، د نبي کریم ﷺ د بعثت نه مخکې پیدا شوی ده
ددي تربیت د نبوت په کور کې په ډیرو وچتو اخلاقو
سره شوی دی، دعبادت، صبر، او شکر سر بیره د ډیرو
مناقبو او فضیلتونو خاونده ده، دي باره کې نبي کریم
ﷺ فرمایلي دي:

" إِنَّ هَذَا مَلَكٌ لَمْ يَنْزِلِ الأَرْضَ قَطُّ قَبْلَ هَذِهِ اللَّيْلَةِ، اسْتَأْذَنَ رَبَّهُ أَنْ يُسَلِّمَ عَلَيَّ، وَيُبَشِّرَنِي بِأَنَّ فَاطِمَةَ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الجَنَّةِ، وَأَنَّ الحَسَنَ وَالحُسَيْنَ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الجَنَّةِ". (جامع الترمذي، رقم الحديث 3781، قال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن غريب، وصححه الألباني)

بیشکه یو ملائک چې کله هم زمکې ته ددې شپې نه مخکې نه دی راغلی، د خپل رب نه یې اجازه وغو ښتله چې زما سلام وکړي او ماته زیری راکړي چې فاطمه رضي الله عنها د جنت د ښځو سرداره ده، او حسن او حسین د جنت د ځوانانو سرداران دي.

نبي کریم ﷺ فاطمه رضي الله عنها د خپل تره ځوی علي رضي الله عنه ته په ونکاح ورکړې وه، او د واده په وخت د فاطمي رضي الله عنها عمر پنځلس کاله پنځه میاشتي وو.

نبي كريم ﷺ به د فاطمي رضي الله عنها سره ډيره مينه كوله او دهغې به يي ډير احترام كولو.

فاطمه رضي الله عنها د نبي كريم ﷺ د وفات نه شپږ مياشتي روروستو په يولسم كال دهجرت د رمضان د مياشتي په دريم تاريخ باندي په مدينه كې وفات شوه او د بقيع په هديره كې د شپي دفن شوه.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- په دي حديث كې مسجد ته د داخليدلو دعا ذكر ده او ددي دعا نه مخكې بايد په نبي كريم ﷺ باندي درود او سلام وويل شي.

په نبي كريم ﷺ باندي درود او سلام او دهغې صحيح طريقه:

أ -"اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّد وَعَلَى آل مُحَمَّد، كَمَا صَلَّيتَ عَلَى إبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آل إِبْرَاهِيم، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اَللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّد وَعَلَى آل مُحَمَّد، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 3370، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 66- (406))

الهي په محمد صلى الله عليه وسلم اوپه آل د محمد صلى الله عليه وسلم رحمتونه را وليږه لکه څنګه چه دې په ابراهيم عليه السلام او دهغي په آل رحمتونه را ليږلي وو په رښتيا سره ته ستا يلى شوى اود لويي خاوند يي الهي په محمد صلى الله عليه وسلم او په آل د محمد صلى الله عليه سلم باندي برکتونه راوليږه لکه څنګه چه دي په ابراهيم عليه السلام او دهغه په آل با ندي برکتونه راليږلي وو په رښتيا سره ته ستا يلى شوى اود لو يى خاوند ئي .

ب -"اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّد عَبْدِكَ وَرَسُوْلِكَ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيْمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى أَلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيْمَ وَأَلِ إِبْرَاهِيْمَ " (صحيح البخاري، رقم الحديث 6358)

الهي په محمد صلى الله عليه وسلم چې ستا بنده او رسول دی رحمتونه را وليږه لکه څنګه چه دې په ابراهيم عليه السلام رحمتونه را ليږلي وو،الهي په محمد صلى الله عليه وسلم چې ستا بنده او رسول دی برکتونه راوليږه لکه څنګه چه دي په ابراهيم عليه السلام او دهغه په آل با ندي برکتونه راليږلي وو.

ب -"اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّد عَبْدَكَ وَرَسُوْلِكَ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيْمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى أَلِ مُحَمَّد، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيْمَ وَأَلِ إِبْرَاهِيْمَ "، (صحيح البخاري، رقم الحديث 6358).

الهي په محمد صلى الله عليه وسلم چې ستا بنده او رسول دی رحمتونه را وليږه لکه څنګه چه دې په ابراهيم عليه السلام رحمتونه را ليږلي وو،الهي په محمد صلى الله عليه وسلم چې ستا بنده او رسول دی او دهغه په آل برکتونه راوليږه لکه څنګه چه دي په

ابراهيم عليه السلام او دهغه په آل با ندي برکتونه راليږلي وو.

ج - اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَتِهِ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَتِهِ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ؛ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 3369، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 69 - (407)،)

الهي په محمد صلی الله علیه وسلم او دهغه په بي بيانو او بچو باندي رحمتونه را وليږه لکه څنګه چه دې د ابراهيم عليه السلام په آل رحمتونه را ليږلي وو،الهي په محمد صلی الله علیه وسلم چې ستا بنده او رسول دی او دهغه په آل برکتونه راوليږه لکه څنګه چه دي په ابراهيم عليه السلام او دهغه په آل باندي برکتونه راليږلي وو په رښتيا سره ته ستا يلی شوی اود لو يی خاوند ئي .

د- اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ".

(سنن النسائي، رقم الحديث 1292، وصححه الألباني).

الهي په محمد صلى الله عليه وسلم اوپه آل د محمد صلى الله عليه وسلم رحمتونه را ولیږه.

من أداب دخول المسجد

47-عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "مَنْ أَكَلَ الْبَصَلَ وَالثُّوْمَ وَالْكُرَّاثَ؛ فَلاَ يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا؛ فَإِنَّ الْمَلائِكَةَ تَتَأَذَّى مِمَّا يَتَأَذَّى مِنْهُ بَنُو أَدَمَ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 74 - (564)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 854 ،)

مسجد ته د داخلیدلو اداب

د جابر بن عبد الله رضي الله عنهما نه روایت دی چې نبي کریم ﷺ فرمایلي: چاچې پیاز، اوږه، او ګندنه، وخوړه، نو زمونږ مسجد ته دې نیږدې نه راځي ځکه چې ملائکوته دهغه بدبو وغیره نه تکلیف رسیږي، کوم نه چې انسانانو ته تکلیف رسیږي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې دوويشتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- هغه څوک چې پياز، اوږه، وغيره وخوري نو بايد ده چې د مسجد ته د تللو نه ځان وساتي ترڅو مونځ کونکو ته د بدبو د وجې نه تکليف ورنکړي، همدغه شان په مسجدونو کې ملائکې هم وي او دبد بو د وجې نه هغوې ته تکليف رسيږي.

2- د بد بو سره مسجد ته داخليدل جائز نه دي لکه د سګريټ بدبو يا هغه بد بو کوم چې د بدن يا جامو وغيره راوځې نو مونځ کونکى بايد دخپل ځان او لباس وغيره پوره خيال وساتي ترڅو په مسجد کې نورو مونځ کونکو ته تکليف ورنکړي.

3- دا حديث شريف لارښونه کوي، چې مؤمن بنده بايد مسجد ته د تللو د پاره پوره تيارى وکړي خپل ځان پاک کړي خوشبو وغيره ولګوي، او ښائسته جامي واچوي، بيا

مسجد ته لاړ شي ترڅو نورو مونځ کونکو ته تکليف ورنکړي.

لا يجوز إنشاد الضالة في المساجد

48- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ سَمِعَ رَجُلاً يَنْشُدُ ضَالَّةً فِي الْمَسْجِدِ؛ فَلْيَقُلْ: لاَ رَدَّهَا اللَّهُ عَلَيْكَ؛ فَإِنَّ الْمَسَاجِدَ لَمْ تُبْنَ لِهَذَا".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 79 -(568)

په مسجد کې د ورک شوي څيز اعلان کول جواز نلري

دابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: څوک چې واوري ديو کس نه چې په مسجد کې د ورک شوي څيز دپاره اعلان کوې نو هغه ته دې ووايي: چې ستا دا ورک شوی څيز دي الله تعالی تاته بيرته در نه کړې، ځکه چې مسجدونه خو د ورک شوي څيزونو د اعلان د پاره جوړ شوي نه دي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې اول نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- مسجدونه په مخ د زمکې الله تعالی ته خوښ ځايونه دي، ځکه خو ډير لوې منزلت او احترام لري او ددي مسجدونو احترام او تعظيم کول واجب دي.

2- په مسجدونو کې د ورک شوي شيانو دپاره اعلان کول جواز نلري ځکه چې مسجدونه ددي دپاره نه دي جوړ شوي بلکه مسجدونه ددي دپاره جوړ شوي دي چې په کې دالله تعالی عبادت او بندګې ، د قران تلاوت د الله تعالی ذکر وغيره وکړی شي، خو د مسجد په بهرني ديوالونو پوري داسي پاڼي لګول چې په هغې باندي د يو ورک شوي څيز اعلان ليکل شوی وي باک نلري.

دعاء القنوت في صلاة الوتر

49- عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ: عَلَّمَنِي رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَلِمَاتٍ أَقُوْلُهُنَّ فِيْ قُنُوتِ الْوِتْرِ: "اَللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ، وَقِنِي شَرَّمَا قَضَيْتَ؛ إِنَّكَ تَقْضِي وَلاَ يُقْضَى عَلَيْكَ، وَإِنَّهُ لاَ يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ، وَلاَ يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ".

(سنن أبي داود، رقم الحديث 1425، واللفظ له، وجامع الترمذي، رقم الحديث 464، وسنن النسائي، رقم الحديث 1745، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 1178، قال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن، وصححه الألباني).

د وتر په مانځه کې دعا قنوت ویل

دحسن بن علي رضي الله عنهما نه روايت دی چې نبي کريم ﷺ ماته يو څو کلمات ښودلي دي چې زه هغه د وترو په مانځه کې لولم: اَللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ، وَقِنِي شَرَّمَا قَضَيْتَ؛ إِنَّكَ تَقْضِي وَلاَ يُقْضَى عَلَيْكَ، وَإِنَّهُ لاَ يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ، وَلاَ يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ".

ای پر ور دګاره! ماته هدايت وکړې او داخل مي کړې په هغه چا کې چې تا ورته هدايت کړی دی، او ماته عافيت راکړې داخل مي کړې په هغه چا کې چې تا هغوې ته عافيت ورکړی دی، او ته زما مدد وکړې او داخل مي کړې په هغه چا کې چې تا د هغوې مدد کړی دی، او برکت واچوې په هغه څه کې کوم چې تا راکړې دي، او ستا د شر فيصلې نه مي محفوظ وساتې، بيشکه ته فيصله کونکې او ستا په خلاف هيڅوک فيصله

نشي کولی، او بیشکه هغه څوک نه ذلیله کیږي دچا
چې ته مدد ګار شي، او بیشکه هغه څوک نشي عزتمند
کیدلی څوک چې ته ذلیله کړې، برکتناک او لوې ذات یې
ای زمونږ پر وردګاره!
دراوي پیژندنه: ددې حدیث راوي حسن بن علي رضي
الله عنهما د نبي کریم ﷺ لمسی او دفاطمي رضي الله
عنها زوې دی، حسن رضي الله عنه د هجرت په دریم
کال د رمضان په میاشت کې پیدا شو نبي کریم ﷺ یې
تحنیک په خپلو لاړو سره وکړاو د حسن نوم یې ورته
غوره کړ.
(تحنیک) دیته وایي چې دماشوم په تالو پوري جویل
شوي کجوره ولګوې.
د حسن رضي الله عنه نه د حدیثو په کتابونو کې دیارلس
حدیثونه نقل دي.
حسن رضي الله عنه عقلمند او دډیر صبر خاوند وو، او
د مسلمانانو د وینو په حفاظت کې ډیر حرصناک وو، او

ددي ښکاره دلیل دادی چې ده دمسلمانانو داتفاق او اتحاد دپاره د خپل خلافت نه تیر شو او د معاویه رضي الله عنه سره یي بیعت وکړ.

د حسن رضي الله عنه ډیر زیات مناقب او فضائل دي تردي چې دده په باره کې نبي کریم ﷺ فرمایلي دي:

الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ".

(جامع الترمذي، رقم الحديث 3768، قَال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن صحيح، وصححه الألباني).

حسن او حسین رضي الله عنهما د جنت د ځوانانو سرداران دي.

حسن رضي الله عنه د اوه څلویښتو کالو په عمر په کال نهه څلویښت یا پنځوس هجري کې وفات شو او د بقیع په هدیره کې د خپلې مور فاطمي رضي الله عنه په څنګ کې دفن کړی شو!

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دعا قنوت د نبي کريم ﷺ نه په وترو کې په صحيح حديث سره نده ثابت خو دومره ده چې دا دعا يي حسن رضي الله عنه ته ښودلي ده نو کله کله يي په وترو کې ويل مشروع دي.

2- دعا قنوت به د وترو په اخيرني رکعت کې ويل کيږې د رکوع نه بعد او درکوع نه مخکې ويل يي هم مشروع دي.

او دعا قنوت داده: اَللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ، وَقِنِي شَرَّمَا قَضَيْتَ؛ إِنَّكَ تَقْضِي وَلاَ يُقْضَى عَلَيْكَ، وَإِنَّهُ لاَ يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ، وَلاَ يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ".

ای پر ور دګاره! ماته هدايت وکړې او داخل مي کړې په هغه چا کې چې تا ورته هدايت کړی دی، او ماته عافيت راکړې داخل مي کړې په هغه چا کې چې تا

هغوۍ ته عافیت ورکړی دی، او ته زما مدد وکړې او داخل مي کړې په هغه چا کې چې تا د هغوۍ مدد کړی دی، او برکت واچوې په هغه څه کې کوم چې تا راکړې دي، او ستا د سر فیصلې نه مي محفوظ وساتي، بیشکه ته فیصله کونکې او ستا په خلاف هیڅوک فیصله نشي کولی، او بیشکه هغه څوک نه ذلیله کیږې د چا چې ته مدد ګار شي، او بیشکه هغه څوک نشي عزتمند کیدلی څوک چې ته ذلیله کړې، برکتناک او لوې ذات یې ای زمونږ پر وردګاره!

حكم قضاء صلاة الوتر

50- عَنْ أَبِيْ سَعِيْد اَلْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ: "مَنْ نَامَ عَنِ الْوِتْرِ أَوْ نَسِيَهُ؛ فَلْيُصَلِّ إِذَا ذَكَرَ وَإِذَاَ اسْتَيْقَظَ".

(جَامع الترمذي، رقم الحديث 465، واللفظ له، وسنن أبي داود، رقم الحديث 1431، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 1188، وصححه الألباني).

د وتر مانځه قضائي راوړلو حکم

د ابو سعيد الخدري رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: د چانه چې وترو مونځ فوت شي دخوب يا نسيان (هیرول) د وجې نه نو بيا چې کله ورت ياد شي، او يا راويښ شي د خوب نه نو وتر دي وکړي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې دري څلو يښتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دا حديث شريف دا تقاضا او غو ښتنه کوې، که د چانه وتر د خوب يا نسيان دو جې نه فوت شي، نو چې کله ورته ياد شي دهغې قضائي دي راوړې هر وخت چې وې لکه څنګه چې نبي کريم ﷺ په يو بل حديث کې فرمايلي دي: "مَنْ نَسِيَ صَلاَةً أَوْ نَامَ عَنْهَا؛ فَكَفَّارَتُهَا أَنْ يُصَلِّيَهَا إِذَا ذَكَرَهَا"، (صحيح مسلم، رقم الحديث 315 - (684)

د چا نه چې مونځ د خوب يا نسيان د وجې نه فوت شي نو دهغې كفاره داده چې كله ورته راياد شي نو دهغې قضائي دي راوړي.

د ځيني علماو رائي داده: چې كله د چا نه وتر د يو عذر د وجې فوت شي نو دهغې قضائي به د ورځې د ضحى (څاښت) په وخت كې راوړي او چفت به يي كوي، دوي په دليل كې حديث د عاشي رضي الله عنها راوړي:

وَكَانَ نَبِيُّ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلَّى صَلَاةً أَحَبَّ أَنْ يُدَاوِمَ عَلَيْهَا، وَكَانَ إِذَا غَلَبَهُ نَوْمٌ أَوْ وَجَعٌ عَنْ قِيَامِ اللَّيْلِ صَلَّى مِنْ النَّهَارِ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً، (صحيح مسلم، رقم الحديث 139 -(746)

كله چې به نبي كريم ﷺ يو مونځ شروع كړ نو په هغې به يي هميش والى كوو، خو چې كله به تري دخوب يا بيماري دوجې نه فوت شو، نو د ورځې به يي دولس ركعته مونځ وكړ، خو په دي كې غوره قول اول دى .

من أحكام صلاة الوتر

51- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ خَافَ أَنْ لاَ يَقُوْمَ مِنْ أخرِ اللَّيْلِ؛ فَلْيُوتِرْ أَوَّلَهُ، وَمَنْ طَمِعَ أَنْ يَقُوْمَ أخرَهُ؛ فَلْيُوْتِرْ آَخِرَ اللَّيْلِ؛ فَإِنَّ صَلَاَةَ أخِرِ اللَّيْلِ مَشْهُوْدَةٌ، وَذَلِكَ أَفْضَلُ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 162 -(755)

د وترو مونځ او دهغې ځيني أحكام

د جابر رضي الله عنه نه روايت دى چې نبي كريم ﷺ فرمايلي دي: هغه څوک چې انديښمن وي چې د شپې په اخره حصه کې به را ولاړ نشي ، نو هغه دې وتر د شپې په اوله برخه کې وکړې.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې دوويشتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده .

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- په دي حديث شريف کې ښکاره دليل دى چې وتر د شپې اخري حصې ته روستو کول غوره دي، د هغه چا

دپاره چې هغه باوري وي چې د شپې په اخره برخه کې راپاڅيږي، او هغه څوک چې په خپل ځان باور نلري چې د شپې په اخره حصه کې به راپاڅيږي، نو دهغه دپاره غوره داده چې وتر د شپې په اوله حصه کې وکړي.

2- د ماخو ستن د فرض مانځه نه وروستو د وترو وخت شروع کيږي تر د سبا راختلو پوري لکه څنګه چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: أَوْتِرُوا قَبْلَ أَنْ تُصْبِحُوا"، (صحيح مسلم، رقم الحديث 160 -(754) دسبا نه مخکې وتر وکړي.

التحذير مِنَ الْمُجَاهَرَةِ بالمعصية

52- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، يَقُوْلُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ: "كُلُّ أُمَّتِي مُعَافًى إِلاَّ الْمُجَاهِرِينَ، وَإِنَّ مِنَ الْمُجَاهَرَةِ أَنْ يَعْمَلَ الرَّجُلُ بِاللَّيْلِ عَمَلاً، ثُمَّ يُصْبِحَ وَقَدْ سَتَرَهُ اللهُ؛ فَيَقُوْلُ: يَا فُلَانُ، عَمِلْتُ

الْبَارِحَةَ كَذَا وَكَذَا، وَقَدْ بَاتَ يَسْتُرُهُ رَبُّهُ، وَيُصْبِحُ يَكْشِفُ سِتْرَ اللَّهِ عَنْهُ ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 6069، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 52 - (2990)

په ښكاره سره په زړورتيا ګناه كول او دهغې وعيد (ويره)

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دى، چې ما د نبي كريم ﷺ نه اوريدلي دي هغه فرمايل: زما هر امتي ته به معافي وكړى شي مګر ښكاره په زړورتيا سره ګناه كونكي ته به معافي نه كيږې، او داهم په ښكاره ګناه كې داخليږې، چې يو څوك دشپې دګناه كار وكړې، بيا سهار شي او الله تعالى ورباندي پرده اچولي وي، خو دا بيا وايي فلانكيه بيګا د شپې مي داسي او داسي كار وكړ، يقينا د شپې ورباندي دهغه پر وردګار پرده اچولي وه، خو چې شهار شو ده هغه پرده دخپل ځانه لري كړه.

دراوي پیژندنه: ددي حدیث دراوي پیژندنه مخکې اول نمبر حدیث کې ذکر شوي ده .
ددي حدیث د فوائدو څخه:
1- دا حدیث لار ښونه کوې چې مؤمن بنده باید د خپل ځانه هغه پرده اوچته نکړې کومه چې په ده باندي دده رب اچولې ده بلکه دی باید دخپل رب حمد او شکر اداکړې او هغه ته توبه او رجوع وکړې او ګناه سمدست پریږدي، ځکه الله تبارک وتعالی هغه بنده ته معافې کوې څوک چې دګناه نه توبه وباسي.
2- د مؤمن بنده چې کومه ګناه شوي وې پکارده چې د هغې اعتراف ونکړې د بادشاه وغیره په وړاندي بلکه بهتره داده چې په خپل ځان پرده واچوې او په رشتیا سره د دغه ګناه نه توبه وباسي.

حق الأم في البر أعظم

53-عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاء رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيه وَسلَّمَ؛ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّه! مَنْ أَحَقّ النَّاس بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟ قَالَ: "أُمّكَ" قَالَ: ثُمّ مَنْ؟ قَالَ: "ثُمَّ أُمّكَ"، قَالَ: ثُمّ مَنْ؟ قَالَ: "ثُمَّ أُمّكَ"، قَالَ: ثُمّ مَنْ؟ قَالَ: "ثُمَّ أَبُوكَ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 5971، وأيضاً صحيح مسلم، رقم الحديث 1 - (2548)

په نيکۍکې د مور حق زيات دى .

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دى چې يو كس نبي كريم ﷺ ته راغى او تپوس يي وكړ چې اى دالله پيغمبره زه ښه ملګرتيا او احسان د چاسره وكړم نبي كريم ﷺ وفرمايل: د خپلې مور سره، تپوس كونكي ويل بيا د چاسره نبي كريمﷺ وفرمايل: دخپلې مور سره تپوس كونكي ويل بې دچاسره نبي كريمﷺوفرمايل: دخپلې

مور سره تپوس کونکي ویل بیا د چاسره نبي کریمﷺ وفرمایل: دخپل پلار سره.

دراوي پیژندنه: ددي حدیث دراوي پیژندنه مخکې اول نمبر حدیث کې ذکر شوي ده .

ددي حدیث د فوائدو څخه:

1- په بچي باندي د مور حق ډیر زیات دی او ددي وجه او سبب دادی چې موردخپل بچې دپاره ډیر تکلیفونه او زحمتونه په خپل ځان تیروې، نهه میاشتي یي په خپله خیټه ګرځوې، هغه تکلیف بیا د پیدایښت تکلیف، بیا دوه کاله تی (دخپلې سیني پي) ورکوې، بیا د هغې تربیت او پالنه کوې، بیا په هغه باندي ډیره زیاته مهربانه وي، نو ځکه خو مور په خپل بچې باندي ډیر زیات حق لري، اګر که مور په شرک او کفر کې مبتلا هم وې بیا هم په بچې باندي حق لري چې د هغې خدمت وکړې او دهغې سره احسان وکړې.

عُقُوقُ الوالد من كبائر الذنوب

54- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم، قالَ: "رِضَا الربِّ فِي رِضَا الْوَالِدِ، وَسَخَطُ الربِّ فِي سَخَطِ الْوَالد".

(جامع الترمذي، رقم الحديث 1899، صححه الألباني).

دپلار نافرماني كول لويه ګناه ده.

د عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما نه روايت دی نبي كريم ﷺ فرمايلي دي: د پلار رضا او خوشحالي د الله پاک د رضا او خو شحالۍ سبب دی، او د پلار خفګان د الله پاک د خفګان او غو سي سبب دی.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخكې وه ديرشم نمبر حديث كې ذكر شوي ده .

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دا حديث بچو ته لارښونه کوې چې د خپل پلار خبره ومني او دهغه احترام او عزت وکړې، ځکه چې د پلار

خوشحاله كول دالله پاک دخوشحالۍ سبب دی او د پلار خفه كول د الله پاک د خفګان او غو سې سبب دی

2- دا حديث دلالت كوې چې د مور او پلار نافرماني كول لويه ګناه ده.

الحث على الكسب الحلال الطيب

55- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "لأَنْ يَحْتَزِمَ أَحَدُكُمْ حُزْمَةً مِنْ حَطَبٍ؛ فَيَحْمِلَهَا عَلَى ظَهْرِهِ؛ فَيَبِيعَهَا؛ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ رَجُلاً يُعْطِيهِ أَوْ يَمْنَعُهُ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 107 - (1042)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 2074).

حلال رزق طلب كولو ته ترغيب

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: بيشكه كه يو كس په تاسو كې د لرګو يو ګېډۍ په خپله شاه باندي باركړې او خرچ يې كړې دا دهغه دپاره ډير غوره دی ددينه چې

د بل چا نه سؤال وکړي او هغه به یا څه ورکړي او یا نه.

د راوي پیژندنه:

ددي حدیث د راوي پیژندنه مخکې په اول نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حدیث د فوائدو څخه:

1- د اسلام مبین دین چې څنګه د اخرت د تیارۍ دپاره نیکو عملونه ته انسان هڅه وي همدغه شان یي په دنیا کې د ژوند تیرولو دپاره حلال کارو کسب ته هم هڅه وي.

2- هرهغه څوک چې د حلال کار و کسب دپاره محنت او کوشش کوي عزتمند وي.

3- د اسلام په مبین دین سستې او کار کسب نه کول په انسان کې د عیب او نقصان صفت ګرځولی دی.

وجوب إكرام اللحية وإعفائها

56- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "أَحْفُوا الشَّوَارِبَ وَأَعْفُوا اللِّحَى".
(صحيح مسلم، رقم الحديث 52- (259)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 5893،).

د ګيري پريښودل واجب دي.

د عبد الله بن عمر رضي الله عنهما نه روايت دی چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: بريتونه كم كړې او ګيرې معاف (اوږدې پريږدئ)

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخكې په يولسم نمبر حديث كې ذكر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- داحديث شريف تقاضا اوغوښتنه كوې چې دګيري پريښودل واجب دي، نو د ګيري ويستل، خرول، كمول جواز نلري.

2- هغه ويښته چې د لاندي شونډي نه لاندي راختلي وي هغه هم په ګيره کې شامل دي.
3- دا حديث دلالت کوې چې د بريتونو کمول مشروع دي نو د مسلمان دپاره د بريتونو اوږده پريښودل جواز نلري بلکه د بريتونو کمول مشروع دي.

أهمية احتساب الأجر في النفقة

57- عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاص رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "إِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلاَّ أُجِرْتَ عَلَيْهَا، حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فَمِ امْرَأَتِكَ". (صحيح البخاري، رقم الحديث 56، واللفظ له، وصحيح مسلم، جزء من رقم الحديث 5 - (1628)

خرچه کولو کې د اجر نيت کولو اهميت.

د سعد بن ابي وقاص رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: بيشکه ته يوه صدقه نه کوې چې په هغې سره د الله پاک رضا خواړې مګر تاته په هغې اجر ملاويږې، ترديډ هغه

نوږۍ چې ته يي دخپلې بي بي په خوله کې بږدې په هغې هم تاته اجر او ثواب ملاوېږي.

د راوي پيژندنه:

ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په پنځم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دي حديث شريف نه معلومېږي چې اجر او ثواب بنده ته په نيک عمل کولو سره هغه وخت ملاوېږي چې کله داجر او ثواب نيت په کې وکړې.

2- دي حديث شريف نه معلومېږي چې د اسلام په مبين دين کې د عبادت مفهوم خورا ډېر پراخه دی ځکه هغه کارونه چې د انسان دپاره مباح وې په هغې سره هم انسان ته اجر او ثواب ملاوېږي کله چې د اجر او ثواب نيت او ارداده ولري.

3- د خپلې بي بي سره داجر په نيت مزاح کولو باندي هم اجر او ثواب ملاوېږي.

أحكام الإحداد

58- عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيه وَسَلَّمَ: "لاَ يَحِلُّ لامْرَأَة تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَاليَوْمِ الأخرِ، أَنْ تُحِدَّ فَوْقَ ثَلاَث إِلاَّ عَلَى زَوْجٍ؛ فَإِنَّهَا لاَ تَكْتَحِلُ وَلاَ تَلْبَسُ ثَوبًا مَصْبُوغًا، إِلاَّ ثَوْبَ عَصْبٍ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 5342).

د غمرازۍ مسائل

د ام عطيه رضي الله عنها نه روايت دی چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: د هغه ښځې دپاره چې په الله پاک او ورځ د اخرت باندي ايمان لري، جائز نه دي چې د دري ورځو نه زيات د غم او خفګان اظهار وكړي مګر په خاوند باندي ددري ورځو نه زيات د خفګان اظهار كولی شي، پس ستركې به نه توروې او دېول او سنګار جامي به نه اغوندي، بلكه ساده جامي به اغوندي.

د راوي پيژندنه: ددي حديث روايت نسيبه بنت الحارث أنصاريه رضي الله عنها کوې، ددي اسم کنيه أم عطيه دی، ددي دنوم په باره کې ويل شوي چې نسيبه بنت حارث دی، او چا دا هم ويلي چې ددي نوم نسيبه بنت کعب دی، دا يوه ډيره عابده مؤمنه صحابيه ده، دا دنبي کريم صلی الله عليه وسلم سره په اوه غزاګانو کې شريکه شوي ده، دي به په جهادونو کې د زخميانو علاج کولو او د مجاهدينو دپاره به يي د اوبو وغيره انتظام هم کولو، او شهيدان به يي مديني ته انتقالول لکه څنګه چې دا خپله واقعه روايت کوې فرمائي:

غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبْعَ غَزَوَاتٍ، أَخْلُفُهُمْ فِي رِحَالِهِمْ؛ فَأَصْنَعُ لَهُمُ الطَّعَامَ، وَأُدَاوِي الْجَرْحَى، وَأَقُوْمُ عَلَى الْمَرْضَى.

(صحيح مسلم، رقم الحديث 142 - (1812)

زه د نبي کريم صلی الله عليه وسلم سره اوه غزاګانو ته تللي يم: زه به د مجاهدينو په پړاو کې پاتي شوم او

دهغوې دپاره مي د خوراک څښاک وغيره انتظام کولو او دزخميانو علاج به مي کولو، او د مريضانو خدمت به مي کولو.

ددي سربيره د ډير علم او پوهي خاونده وه، د نبي کريم صلى الله عليه وسلم د فات نه وروستو په اخر عمر کې بصرې ته لاړه او هلته ددي دعلم او پوهي نه عامو خلکو فائده واخسته، ددينه د حديث په کتابونو کې ځلويښت حديثونه نقل دي.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- مراد دغمرازۍ نه هغه داده: هغه ښځه چې خاوند يي وفات شوی وې، نو هغه به د ډول سينګار نه ډډه کوې، د ښائست او زينت جامي وغيره به نه اغوندي سترګې به نه توروې عطرخوشبو وغيره به نه استعمالوې بلکه عامي ساده جامي به اغوندي ترڅو چې عدت يي ختم شي.

2- په ښځه باندي واجب دي د خپل خاوند په مرګ باندي څلور مياشتې او لس ورځې غمرازي وکړې، مګر هغه ښځه چې د هغې په خيټه ماشوم وي هغه به د ماشوم د پيدا کيدلو پورې غمرازي کوې، ځکه چې دهغې عدت (شمير دورځو) د ماشوم په پيدا کيدو سره ختميږې، برابره خبره ده که مطلقه (طلاقه شوي) ښځه وې او که خاوند يې وفات شوی وې، نو چې کله وضع د حمل دهغې (ماشوم پيداشو) نوعدت (شمير دورځو) يې ختميږې.

3- همدغه شان ښځه به د خپل خاوند په وفات باندي څلور مياشتې او لس ورځې غمرازي کوې، برابره خبره ده که دې خاوند ورسره همبستري کړې وې اوکه نه خو چې نکاح شوي وې.

4- د خاوند نه پرته په بل چا باندي غمرازې کول جائز دي خو واجب نه دي او د هغې د غمراژي يواځې دري ورځې دي ددي نه زياته غمرازي جواز نلري.

5- او چې کله ښځه وفات شي نو د هغې په خاوند باندي غمرازي نشته.

الإسلام دين الرحمة

59- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "عُذِّبَت امْرَأَةٌ فِي هِرَّةٍ رَبَطَتْهَا، حَتَّى مَاتَتْ؛ فَدَخَلَتْ فيهَا النَّارَ، لاَ هي أطعمَتْهاَ وَسَقَتْها؛ إِذْ حَبَسَتْها، وَلاَ هِيَ تَرَكَتْهَا؛ تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الأَرْضِ".
(صحيح البخاري، رقم الحديث 3482،واللفظ له، وصحيح مسلم، جزء من رقم الحديث 151 - (2242)

د اسلام مبین دین د رحمت دین دی

د عبد الله بن عمر رضي الله عنهما نه روايت دی چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: يوې ښځې ته د پيشو د وجې نه عذاب ورکړی شو ، چې دي هغه پيشو تړلي وه، او هغې ته يي نه خوراک ورکولو، او نه يي ورته اوبه ورکولې، او نه يي پريښودله چې د زمکې

نه څه خوراک وکړي تردي چې مړه شوه، نو داښځه ددي په وجه جهنم ته لاړه!

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په يولسم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1-ديو حيوان داسي تړل چې هغې ته خوراک څښاک وغيره نه ورکول د سخت زړي او بد اخلاقه انسان علامه ده.

2- داحديث شريف د هغه د چا دګناه لوې والی بيانه وي څوک چې حيواناتو ته عذابونه ورکوې، هغه وهي يا يي وژني د سبب پرته، ځکه خو دا ښځه د پيشو د وجې نه جهنم ته داخله شو!

3- د يو حيوان ساتل لکه پيشو مرغان وغيره جائز دي خو په دې شرط چې هغې ته خوراک څښاک وغيره ورکړی شي.

4- انسان ته به د قيامت په ورځ عذاب ورکول کيږي که چيرته يي يو حيوان ته عذاب ورکړی وی د څه سبب پرته.

هذا دُعاَءٌ أَفْضَلُ

60- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَا مِنْ دَعْوَةٍ يَدْعُو بِهَا الْعَبْدُ أَفْضَلَ مِنْ، اَللَّهُمَّ إِنِّيْ أَسْأَلُكَ الْمُعَافَاةَ فِي الدُّنْيَا وَالْأَخِرَةِ".
(سنن ابن ماجه، رقم الحديث 3851، وَصَحه الألباني).

غوره دعا

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: نشته هيڅ يوه غوره دعا چې په هغې سره بنده د الله پاک نه دعا غواړي، ددي دعانه: اَللَّهُمَّ إِنِّيْ أَسْأَلُكَ الْمُعَافَاةَ فِي الدُّنْيَا وَالْأَخِرَةِ".
ای پروردګاره زه ستانه په دنيا او اخرت کي عافيت (دهرمصيبت) نه خلاصونه غواړم.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په اول نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دا دعا په اخلاص او عاجزۍ سره ډيره ويل پکار دي ځکه چې په دي سره بنده کولی شي، چې ددنيا او اخرت سلامتي حاصله کړي.

2- د معافات: معنی ده چې الله پاک انسان د هر قسم مصيبتونو فتنو مشکلاتو نه په دنيا او اخرت کې وساتي.

وجوب رَدْع المعتدي

61-عَنْ سَعِيْد بْنِ زَيْد رَضِي اللّٰهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ، قَالَ: "مَنْ قُتَلَ دُوْنَ مَاله؛ فَهُوَ شَهِيْدٌ، ومَنْ قُتلَ دُوْنَ أَهْله، أو دُوْنَ دَمه، أو دُوْنَ دِيْنه؛ فَهُوَ شَهِيْدٌ".

(سنن أبي داوَد، رقم الحديَث 4772، واللفظ له، وجامع الترمذي، رقم الحديث 1421، وسنن النسائي، رقم الحديث 4095، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 2580،

وقال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه:حسن صحيح، وصححه الألباني).

د ظالم په مقابل کې دخپل ځان دفاع کول واجب دي.

د سعيد بن زيد رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: څوک چې دمال په دفاع کې مړ شو شهيد دی، او څوک چې دبچو په دفاع کې مړ شو شهيد دی، او څوک چې ددخپلې ويني په دفاع کې مړ شو شهيد دی، او څوک چې د خپل دين په دفاع کې مړ شو شهيد دی.

د راوي پيژندنه: ددي حديث راوې ابو سعيد بن زيد عدوې قرشي جليل القدر صحابي دی، دوويشت کاله مخکې د هجرت نه په مکه مکرمه کې پيدا شوی دی او د مکې نه يي مديني ته هجرت هم کړی دی، په ټولو غزاګاني کې يي د نبي کريم صلی الله عليه وسلم سره شريک شوی دی يواځې د بدر په غزا کې ددي وجې نه شريک نشو چې ده دمشرکينو دهغه قافلې څارنه کوله

کومه چې شام ته روانه وه ، سعید رضي الله عنه د هغه صحابه کرامو په جماعت کې شامل دی کومو ته چې په یو مجلس کې د جنت زیری ورکړی شوی وو.
د سعید رضي الله عنه نه د حدیثو په کتابو کې اته څلویښت حدیثونه نقل دي اودی په یوپنځوستم هجري کال کې د عقیق په مقام کې وفات شو چې د هغه ځایې نه بیا دده مړی مدیني ته نقل شو، او هلته دفن شو.
ددي حدیث د فوائدو څخه:
1- په مسلمان واجب ده چې د خپل ځان، بچو مور او پلار، او دخپل دین نه دفاع وکړي، اود ظالم مخه ونیسئ، که په دې مهال دی مړ شو شهید دی او که ظالم یې قتل کړ، نو په ده هیڅ دیت، قصاص وغیره نشته ځکه چې شریعت ده ته حق ورکړی دی چې د خپل ځان مال بچو او دین نه دفاع وکړي.
2- ددي دیث نه معلومیږي چې مؤمن بنده ډیر عزت او احترام لري دهغه نفس، مال، عزت وغیره به محفوظ

وي، او كه څوک ورباندي زياتی کوي نو ده ته شرعا دا حق حاصل دی چې د تجاوز کونکي مخه ونيسئ، او كه په دې مهال کې دی مړ شو شهيد دی، او كه ظالم يي قتل کړ، نو هيڅ ديت، قصاص وغيره ورباندي نشته.

3- ددي حديث معنی داده: چې څوک د خپل ځان، مال، عزت، دين په دفاع کې مړشو، نو ده ته به د شهيد برابر اجر او ثواب ملاويږي.

غَصْبَ الْأَرْضِ حرام في الإسلام

62- عَنْ سَعِيْدِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ: "مَنْ ظَلَمَ مِنَ الْأَرْضِ شَيْئًا طُوِّقَهُ مِنْ سَبْعِ أَرَضِيْنَ".

(صحيح البخاري،رقم الحديث 2452، واللفظ له وصحيح مسلم، رقم الحديث 137 - (1610)

د بل چا زمکه غصب(په زوره اخستل) حرام دي.
د سعد بن زید رضي الله عنه نه روایت دی چې ما دنبي کریم صلی الله علیه وسلم نه اوریدلي دي: هغه فرمایل: چا چې په ظلم او زور سره د بل چا زمکه لاندي کړه، نو د قیامت په ورځ به الله پاک دده په څټ کې تر اومې زمکې پوري دا زمکه واچوي.
د راوي پیژندنه: ددي حدیث د راوي پیژندنه مخکې په یو شیپیتم نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.
ددي حدیث د فوائدو څخه:
1- د اسلامي شریعت په مقاصدو کې د حقوقو ساتنې ته ډیره پاملرنه شوې ده.
2- دي حدیث نه معلومیږي، چې څوک د زمکې مالک شو، نو هغه په دې زمکه کې دننه دهر څه مالک ګرځي او ده ته شرعا جائز ده چې په دې زمکه کې تصرف وکړي څنګه چې یي خوښه وي خو په دې شرط چې ګاونډي ته ددینه ضرر او تکلیف نه وي.

3- ددي حديث د مفهوم او معنى باره کې ډير اقوال علماو بيان کړي دي:

دازمكه به دده په ځټ وربار کړی شي، او ده ته به وويل شي، چې د محشر ميدان ته يي يوسه، يا داچې دى به په دي زمکه کې ښکته راښکلی شي، يا داچې ددينه ګناه مراد ده چې دده په ځټ کې به د ګناه يو انبار جوړشئ.

التحذير من الافتتان بالمال

63- عَنْ أَنَس بْنِ مَالك رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "يَكْبَرُ ابْنُ آدَمَ، وَيَكْبَرُ مَعَهُ اثْنَتَانِ: حُبّ الْمَالِ، وَطُولُ الْعُمْرِ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 6421، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 115 - (1047)

د مال دفتني نه باید مؤمن ځان وساتئ

د انس بن مالک رضي الله عنه نه روایت دی چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: کله چې د بني ادم عمر زیاتیږې، نو دوه شیان ورسره هم زیاتیږې دمال سره مینه، او د اوږده ژوند امیدونه.

د راوي پیژندنه: ددي حدیث د راوي پیژندنه مخکې په اول نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حدیث د فوائدو څخه:

1- د اسلام په مبین دین کې حلال مال ډیر ارزښت لري او داجر او ثواب باعث ګرځې لکه زکات، حج، جهاد، وغیره ځکه خو د اسلام مبین دین همیشه د اسراف فضول خرچي وغیره منعه کوې، خو هغه مال چې د هغې دوجې انسان په غرور او فتنه کې پریوځې د داسي مال بدي ذکر شوي ده.

2- یواځې اوږد عمر ښه نه دی بلکه اوږد عمر د نیک عمل سره ډیر ښه دی.

من الأذكار عقب الصلوات المكتوبة

64- عَنْ عَائشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ النَّبِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَلَّمَ، لَمْ يَقْعُدْ، إِلاَّ مِقْدَارَ مَا يَقُولُ: "اَللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلاَمُ وَمِنْكَ السَّلامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلالِ وَالاِكْرَامِ".(صحيح مسلم، رقم الحديث 136 - (592)

د فرض مونځ نه ورستو دعا

د عائشي رضي الله عنها نه روايت دی چې کله به نبي كريم صلى الله عليه وسلم سلام وګرځوو، نو قبلې لوري ته به نه کیناسته مګر ددي دعا په اندازه:

اَللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلاَمُ وَمِنْكَ السَّلامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلالِ وَالاِكْرَامِ"

الهي ته د سلامتيا ذات يي، او سلامتيا ستا د خوانه ده، برکتناک ذات يي، ای د لوی او عزت خاونده.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په شپاړسم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- ددي حديث معنى داده: چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم به دسلام ګرځولو نه وروستو قبلې ته مخامخ ډير نه کيناستلو، بلکه ددي دعا په اندازه به (اَللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالاكْرَامِ") کيناستلو بيا به يې مقتديانو ته مخ راوګرځوو.

2- په مانځه کې دسلام ګرځولو نه ورستو مختلفې دعا ګاني راغلي دي: چې دهغې دجملې نه يوه دادعا (اَللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالاكْرَامِ") الهي ته د سلَامتيا ذات يي، او سلامتيا ستا د خوانه ده برکتناک ذات يي، اى د لوې او عزت خاونده.

3- د (اللهم أنت السلام) دا دالله تعالى نوم دى او ددي معنى داده چې اى الله ته د هر قسم عيب او نقصان نه پاک يي او دهر قسم کمال خاوند يي، او د (منک السلام) معنى چې سلامتيا(ساتل) ستا د خوانه دي، او

د (ذوالجلال) معنی: د لوئي خاوند) او د(الاكرام) معنی دعزت او احسان خاوند.

إقبال الإمام على المأمومين بعد الصلاة

65 - عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلَّى صَلَاةً أَقْبَل عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ.

(صحيح البخاري، رقم الحديث 845، واللفظ له، وصحيح مسلم، جزء من رقم الحديث 23 - (2275)

دسلام ګرځولونه وروستوبه امام مقتديانوته مخ ګرځوي

د سمره بن جندب رضي الله عنه نه روايت دی چې کله به نبي کريم صلی الله عليه وسلم سلام وګرځوو، مونږ ته به مخامخ شو.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په ديرشتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1-امام چې کله سلام وګرځوي او دري ځله استغفار اودا دعا(اَللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلاَمُ وَمِنْكَ السَّلامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلالِ وَالاكْرَامِ") ووائي نو بايد دَه چې بيا مقتديانوته را مخامخ شي .

2- ځيني علما کرام وائي چې دسلام ګرځولو نه بعد دامام دپاره په محراب کې دمانځه په شان کيناستل مکروه دي بلکه د مانځه د ناستي هيئت به بدلوي، نو چې کله د سلام نه بعد امام مقتديانو ته مخامخ شي، نو د مانځه د ناستي هيئت بدل شو.

3- مقديان چې د امام نه شاته وي په مانځه کې نو دا دامامتي (مانځه) دوجې نه نو چې کله مونځ ختم شي او امام سلام وګرځوي نو پکار ده چې مقديانو ته را مخامخ شي، که دهغوي څه تپوسونه وغيره وي چې دهغې جواب ورکړي.

جواز خروج النساء إلى المساجد

66- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "لاَ تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللَّهِ مَسَاجِدَ اللَّهِ" (صحيح مسلم، رقم الحديث 136 (442)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 900).

دښځو تلل مسجدونو ته جواز لري.

د عبد الله بن عمر رضي الله عنهما نه روايت دی چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: تاسو د الله پاک وينځې (ښځې) دالله پاک د کورونو(مسجدونونه) نه مه منع کوئ.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په يولسم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:
1- ددي حديث نه ثابتيږي، چې د ښځو تلل مسجدونو ته جواز لري اګر که د ښځو دپاره غوره او بهتره داده چې هغوې په خپلو کورنو کې مونځونه وکړې، لکه څنګه چې د نبي کريم صلى الله عليه وسلم ارشاد دى: "لاَ تَمْنَعُوا نِسَاءَكُمْ الْمَسَاجِدَ وَبُيُوتُهُنَّ خَيْرٌ لَهُنَّ"، (انظر سنن أبي داوُد، رقم الحديث 567، وصححه الألباني)
تاسو خپلې ښځې د مسجدونو نه مه منع کوې، خو دهغوې کورونه د هغوې دپاره غوره دي.
2- دا حديث تقاضا کوې چې خاوند بايد خپلې ښځې ته اجازه ورکړې کله چې تري هغه مسجد ته دتلو اجازه وغواړې خو په دي شرط چې د څه فتني ويره نه وې.
3- په هغه صورت کې د ښځې تلل مسجد ته رواه نه دي کله چې هغې په خپل ځان باندي خوشبو وغيره لګولي وې، ځکه چې د نبي کريم صلى الله عليه وسلم

ارشاد دى: إِذَا شَهِدَتْ إِحْدَاكُنَّ الْمَسْجِدَ؛ فَلا تَمَسَّ طِيْبًا"، (انظر صحيح مسلم، رقم الحديث 142 - (443)
کله چې تاسو(ښځو) کې ځوک مسجد ته راځې خوشبو دي نه لګوې.

من أحكام المسح على الخفين

67- عَنِ الْمُغِيْرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ؛ فَأَهْوَيْتُ لِأَنْزِعَ خُفَّيْهِ؛ فَقَالَ: "دَعْهُمَا؛ فَإِنِّي أَدْخَلْتُهُمَا طَاهِرَتَيْنِ"؛ فمسح عَلَيهِمَا. (صحيح البخاري، رقم الحديث 206، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 80 - (274)

په موزو مسح کول او دهغې ځيني مسائل

د مغيره بن شعبه رضي الله عنه روايت دى، وائي: زه د نبي کريم صلى الله عليه وسلم سره په سفر کې وم نبي کريم صلى الله عليه وسلم اودس کولو زه ددي دپاره ښکته شوم چې دهغه دخپو نه موزې وباسم، نبي کريم صلى الله عليه وسلم ماته وفرمايل: پريږده مه وباسه

ځکه چې دا موزې ما په اوداسه اچولي دي، پس مسحه يي ورباندي وکړه.
د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په پنځه دريرشتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.
ددي حديث د فوائدو ځخه:
1- خف: هغه موزې چې د څرمن وغيره جوړې شوې وې، او په خپو کيږې.
2- دا حديث شريف په موزو باندي د مسحې کولو دپاره دليل دی، نو په موزو باندي مسح کول مشروع دی په سفر او حضردواړه حالتونو کې، خو په موزو باندي د مسح کولو دپاره داشرط دی چې موزې به په اوداسه کې اچول شوي وې.
3-په موزو باندي د مسحې کولو مده او وخت د مقيم دپاره يوه ورځ او يوه شپه ده، او دمسافر دپاره دري ورځې او درې شپې دي.

من أحكام المسح على الجَوْرَبَيْنِ

68- عَنِ المُغِيْرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: تَوَضَّأَ النَّبِيُّ صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ومسح عَلَى الجَوْرَبَيْنِ والنَّعلينِ.

(جامع الترمذي، رقم الحديث 99، واللفظ له، وسنن أبي داود، رقم الحديث 159، وسنن النسائي، رقم الحديث 125(م)، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 559، قال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن صحيح، وصححه الألباني).

په جورابو مسح كول او دهغې ځينې مسائل.

د مغيره بن شعبه رضي الله عنه روايت دى وائي: نبي كريم صلى الله عليه وسلم اودس وكړو او مسحه يي وكړه په جرابو اوچپلو باندي.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخكې په پنځه دريرشتم نمبر حديث كې ذكر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:
1- جورب: هغه جورابو ته وائي چې د مالوچو وغيره نه جوړې شوې وې.
2- داحديث شريف په جورابو باندي د مسح كولو دپاره دليل دى، نو په جورابوباندي مسح كول مشروع او جائز دي، كه دسفر حالت كې وې او كه د حضر په هر حالت كې په جورابو باندي مسح كول مشروع دي، خو شرط دادى چې جورابې به سختې وې اوخپله به بغير د تړلو نه په خپو پوري نښتي وې او بل شرط دادى چې دغه جورابې به په اوداسه سره په خپو شوي وي.
3- په جورابو باندي دمسحې كولو مده او وخت د مقيم دپاره يوه ورځ اويوه شپه ده، او دمسافر دپاره دري ورځې او درې شپې دي.

النهي عن التقاط لقطة من أحرم بالحج

69- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عُثْمَانَ التَّيْمِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ لُقَطَةِ الْحَاجِّ.
(صحيح مسلم، رقم الحديث 11 - (1724)

دحاجي لقطه (دهغه په لاره كې ورك شوي څيزونو) راخستل ممنوع دي.

د عبد الرحمن بن عثمان التيمى رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم: د حاجي نه په لاره كې د ورك شوي څيزونو راخستلونه منع كړې ده.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي عبد الرحمن بن عثمان القرشي التيمي جليل القدر صحابي دی، ويل شوې چې ده د صلح حديبيه په ورځ د اسلام مبارك دين قبول كړو اودنبي كريم صلى الله عليه وسلم سره يي بيعت وكړو اوداهم ويل شوې چې ده د فتح مكې په ورځ د اسلام دين قبول كړو، ده ته د يرموك په غزا كې د

شرکت کولو اعزاز هم ورپه برخه شوی دی، او بیا په دري او یایم هجري کال کې په مکه کې وژل شوي دی.

ددي حدیث د فوائدو څخه:

1- د اسلامي شریعت په رڼا کې لقطه هغه ورک شوي شي ته وائي: چې راخستونکي ته د هغې مالک معلوم نه وي.

2- د لقطې (ورک شوي څیز) حکم په شریعت اسلامي کې هغه دادی: چې د حرم د لقطې (ورک شوي څیز) نه علاوه په بل ځاې کې یو ورک شوی څیز څوک راواخلي نودیو کال پوري به دهغې اعلان کوې که یو کال پوري دهغې خاوند پیدا نشو نو دی کولی شي چې دهغې نه خپله فائده واخلې، او که ورک شوي څیز معمولي وونوبیا اعلان کولو ته هم حاجت نشته.

3- د هیچا دپاره د حرم لقطه (ورک شوی څیز) راخستل جواز نلري مګر په هغه صورت کې یې راخستل جائز

دي كله چې ددغه څيز د ضائعه کيدلو ويره وي، خو چاچې د حرم لقطه (ورک شوي) څيز راواخيست نو هميشه به يي اعلان کوې ترڅو پوري چې مکه کې وې، ددي دپاره چې خاوند يي پيدا شي، خو دمکي نه چې کله بهر وځې نو دا ورک شوى څيز به يو خاص هغه چا ته سپاري چې د ورک شوي شيانو مسئوليت په غاړه لري، ځکه چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي:"وَلاَ يُلْتَقَطُ لُقْطَتُهُ إِلاَّ مَنْ عَرَّفَهَا: (انظر صحيح البخاري، رقم الحديث 1834).

او دحرم ورک شوى څيز به څوک نه راخلې مګر د علان دپاره.

من أوصاف أهل النار

70- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ: "ضِرْسُ الْكَافِرِ أَوْ نَابُ الْكَافِرِ مِثْلُ أُحُد، وَغلَظُ جِلْده مَسيرَةُ ثَلاَث".

(صَحيح مسلم، رقم الحديث 44 - (2851)

د دوزخيانو اوصاف

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دى چئ نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: د قيامت په ورځ به د كافر دجامي غاښ يا داړه به داحد دغره ومره غټ وي اودهغه څرمن به ددري ورځو(مزل) په اندازه پيړه وي.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخكې په اول نمبر حديث كې ذكر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- هرقسم عذابونه او کړاوونه الله پاک په جهنم کې پیدا کړي دي، او جهنم الله پاک د کافرانو، منافقانو، او ګناهګارانو دپاره تیار کړی دی(دالله پاک نه بچاو غواړو)

2- دجهنمیانو بدنونه به په اورد جهنم کې غټ او ږده وي تردي چې د ځینې کافرانو بدنونه به د غره نه هم ډیر غټ او پلن وي، همدغه شان ددوي غاښونه او څرمني به هم غټې وي ددي دپاره چې د الله پاک عذاب وڅکئ.

3-په جهنم کې دکافرانوعذابونه نه کمیږې بلکه همیشه به هغوې د جهنم په اور کې اوسیږې.

من أوصاف جهنم

71- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "يُؤْتَى بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لَهَا سَبْعُونَ أَلْفَ زِمَامٍ، مَعَ كُلِّ زِمَامٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ يَجُرُّونَهَا".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 29 - (2842)

د جهنم اوصاف

د عبد الله بن مسعود رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: د قيامت په ورځ به جهنم راوستلی شي، دهغې به اويا زره زنجيرونه وي، او دهر زنجير سره به اويا زره ملائکې وي، چې هغه به راخکاږي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په دويم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- ددي حديث شريف نه د جهنم غټوالی معلوميږي.

2- جهنم الله پاک دکافرانو، منافقانو، ګناهګارودپاره تيار کړی دی او د ډيرو عذابونو او کړاونو کور دی .

3- دا حديث شريف مونږ ته درس راکوي چې بايد د جنت دپاره تياری وکړو، او د جهنم د اور نه ځان بچ کړو.

الإيمان بالبعث بعد الموت

72- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: "يُبْعَثُ كُلُّ عَبْدٍ عَلَى مَا مَاتَ عَلَيْهِ". (صحيح مسلم، رقم الحديث 83 - (2878)

د مرګ نه بعد په دوباره ژوندون ایمان.

د جابر رضي الله عنه نه روايت دی چې ما دنبي کريم صلی الله عليه وسلم نه اوريدلي دي هغه فرمايل: هر بنده به په هغه حالت راپاڅيږي په کوم حالت چې مړ شوی وي.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په دوويشتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- داحديث شريف لارښونه کوئ، چې هر هغه عمل چې بنده يي په دنيا کې کوي، دهغې بدله به ورته په ورځ د قيامت ملاويږي، که د خير عمل وي، ښه بدله به

ورته ملاو شي اوکه د شر عمل وې د شر بدله به ورته ملاو شي.

2- هر انسان باید ګناه نه ویره وکړي، ځکه چې ګناهونه انسان، په دنیا او اخرت کې بدبخته کوي.

3- د قیامت په ورځ به هر انسان په هغه حالت دوباره ژوندی کیږي په کوم حالت کې چې مړ شوی وي.

نفي الجوعِ عمن يتناول التمر

73- عَنْ عَائشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: "لاَ يَجُوعُ أَهْلُ بَيْتٍ عِنْدَهُمُ التَّمْرُ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 152 - (2046)

هغه څوک وږی نه دی چې خرما ولري.

دعائشي رضي الله عنها نه روایت دی، چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: هغه کور والا نه وږیږي، چې خرما وسره وي.

د راوي پیژندنه: ددي حدیث د راوي پیژندنه مخکې په شپاړلسم نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دي حديث شريف کې دخرما او دهغې ساتلو دپاره ترغيب ذکرشوی دی.

2- هغه څوک چې خرما ولري د هغوې ولګه لري کيږې.

المبادرة إلى التوبة

74- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ تَابَ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا، تَابَ اللهُ عَلَيْهِ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 43 - (2703)

توبه استلو کې بيړه کول:

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: چاچې د مغرب څخه نمر راختلو نه مخکې توبه وکړه، الله پاک به دهغه توبه قبوله کړي.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په اول نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- توبه او دهغې معنی: الله تعالی ته رجوع کول، او ګناهونه پریښودل، داحدیث شریف بنده ته د توبې ترغیب ورکوي، او دتوبې د قبلیدلو دپاره یو څو شرطونه ضروري دي:

1- داچې په اخلاص سره باید بنده خپل رب ته توبه وباسئ.

2- داچې ګناه پریږدي.

3- داچې د ګناه په ګولو باندي خپه او خپیمانه وي.

4- داچې کلک عزم او پخه اراده کول چې بیابه دغه ګناه نه کوي.

5- داچې که چیرته دبل چا حق وي نو هغه ته خپل حق بیرته ورکول.

6- داچې توبه باید مخکې ددینه چې نمر د مغرب نه راوخیژي وویستل شي.

7- داچې د مرګ د علاماتونه مخکې باید توبه وویستل شي.
2- ګناهګار باید الله پاک ته توبه وباسئ، او که چېرته بیا ترینه ګناه صادره شي، نو باید بیا توبه وباسئ.
3- نمر د مغرب نه راختل، د الله پاک د قدرت یوه لویه نښه ده، او دقیامت په علاماتو کې لویه علامه ده.

النهي عن الحلف في البيع

75- عَنْ أَبِي قَتَادَةَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَقُولُ: "إِيَّاكُمْ وَكَثْرَةَ الْحلفِ فِي الْبَيْعِ؛ فَإِنَّهُ يُنَفِّقُ ثُمَّ يَمْحَقُ".
(صحيح مسلم، رقم الحديث 132 - (1607)

د خرڅلاو په وخت قسم کولونه منعه.

د ابو قتاده رضي الله عنه نه روایت دی چې مادنبي کریم صلی الله علیه وسلم نه اوریدلي دي هغه فرمایل: تاسو د خرڅلاو په وخت قسمونه مه کوئ ځکه په قسم کولو سره خو څیز خرڅ شي، خو برکت ترینه ختم شي.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکښ په اتم نمبر حديث کښ ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1-دي حديث نه معلوميږي چښ بي حاجته قسمونه کول حرام دي.

2- تاجران بايد د حلال رزق د ګټلو کوشش وکړي، خو په خرڅلاو کښ بايد قسمونه ونکړي، ترڅو چښ د هغوي په مال کښ برکت راشي.

تحريم الحلف بغير الله

76- عَنْ عَبْد الرّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "لاَ تَحْلِفُوْا بِالطَّوَاغِيْ، وَلاَ بِأَبَائِكُمْ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 6 - (1648)

په غیرالله باندي قسم کول حرام دي.

د عبد الرحمن بن سمره رضي الله عنه نه روایت دی چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: تاسو په بتانو، او خپلو پلرونو باندي قسمونه مه کوئ.

د راوي پیژندنه: ددي حدیث د راوي عبد الرحمن بن سمره القرشي،رضي الله عنه جلیل القدر صحابي دی، او دی په صحابه کرامو کي د مشرانو د جملي څخه دی ده د فتح مکې په ورځ باندي ایمان راوړی بیا په ورسته زمانه کې د سجستان او کابل والی مقرر شو، او دهمدي په لاس خراسان، سجستان، او خراسان فتح شوي وو، بیا روستو بصري ته بیرته راغی، او دمؤتې په غزا کې دده ډیر په ښه انداز سره شرکت شوی دی، عبد الرحمن بن سمره رضي الله عنه په پنځوستم هجري کال کې د بصري په ښار کې وفات شو.

ددي حدیث د فوائدو څخه:

1- داحدیث دلالت کوي چې په مخلوق باندي قسم کول حرام دی.
2- طواغي: جمع ده د طاغية او ددينه مراد بتان، او باطل معبودان وغیره دي، همدغه رنګ هر هغه څوک چې په کفر کې سرکشي ته ورسیږي.

فضل السواك

77- عَنْ عَائشَةَ رَضيَ اللَّهُ عَنْهَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: "السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ، مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ".
(سنن النسائي، رقم الحديث 5، وصححه الألباني).

د مسواک فضیلت او غوره والی

د عائشي رضي الله عنها نه روایت دی چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرملي دي: مسواک وهل د خولې صفايي ده او د الله پاک د رضا کولو دپاره سبب دی.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په شپاړلسم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو ځخه:

1- دي حديث شريف کې د مسواک وهلو فضيلت ذکر شوی دی چې په دې سره خوله صفاکيږي، او د الله پاک د رضا سبب ګرځي، ځکه چې الله پاک ښائسته ذات دی او خائست خوښه وي.

2-دمسواک په ځاې دغاښونو برش هم استعمالولی شي ځکه چې په هغې سره هم خوله صفاکيږي.

إكرام النساء في الإسلام

78- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَمْعَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "لا يَجْلِدُ أَحَدُكُمْ امْرَأَتَهُ جَلْدَ الْعَبْدِ ثُمَّ يُجَامِعُهَا فِي أَخِرِ الْيَوْمِ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 5204، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 49 - (2855)

د اسلام په مبين دين کې د ښځو عزت او مقام

د عبد الله بن زمعه رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: تاسو کې يو کس دي خپله ښځه د(غلام) مرئي په شان نه وهې، چې بيا د ورځ په ورستي برخه کې ورسره هم بستري هم کوئ.

د راوي پيژندنه: ددي حديث راوي عبد الله بن زمعه رضي الله جليل القدر صحابي دی، د ډيرو ښو اخلاقو خاوند وو، عبد الله بن زمعه رضي الله عنه په کال پنځه ديرش هجري کې وفات شوی دی.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- د اسلام په مبين دين کې د ښځو دپاره ځانګړي حقونه ذکر دي هغه داچې د ښځو سره بايد ښه سلوک، احسان او نرمي وکړی شي.

الحث على اختيار صُحبة الصالحين

79- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "خَيْرُ الْأَصْحَابِ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرُهُمْ لِصَاحِبِهِ، وَخَيْرُ الْجِيرَانِ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرُهُمْ لِجَارِهِ".

(جامع الترمذي، رقم الحديث 1944، قال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن غريب، وصححه الألباني).

نيکان او صالحه ملګري سره تعلق ساتل.

د عبد الله بن عمرو رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلى الله فرمايلي دي: غوره ملګري د الله پاک په نيز هغه دي چې د خپلو ملګرو سره ښه وي، او غوره ګاونډيان د الله پاک په نيز باندي هغه دي چې د خپل ګاونډي سره ښه وي.

د راوي پیژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په اوه ديرشتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دا حديث لاربنونه کوئ، چې هرهغه څوک د الله پاک په نيز غوره دی چې دخپل ملګري، او ګاونډي سره د ښو اخلاقو معامله کوې.

2- مؤمن بايد د نيکانو او صالحينو سره ملګرتوب وکړې او د فاسقانو د ملګر توب نه بايد ځان وساتي.

دعاء الولد من أسباب رفع درجات الوالدين

80- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيهِ وسَلَّمَ: "إِنَّ الرجُلَ لَتُرْفَعُ دَرَجَتُهُ فِي الْجَنَّةِ؛ فَيَقُوْلُ: أَنَّى لِي هَذَا؟ فَيَقَالُ: بِاسْتِغْفَارِ وَلَدِكَ لَكَ".

(سنن ابن ماجه، رقم الحديث 3660، وحسنه الألباني).

د بچې په دعا سره د مور او پلار درجې وچتيږي.

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: يقينا د يو سړي درجه به په جنت کې وچته شي، نو وبه وائي: چې دا دځه وجې نه، ورته به ووېل شي، دا ستا د ځوې ددعا او ښښني غو ښتلو د وجې نه ستا دپاره.

د راوي پيژندنه: ددې حديث د راوي پيژندنه مخکې په اول نمبر حديث کې ذکر شوې ده.

ددې حديث د فوائدو څخه:

1- دا حديث شريف لار ښونه کوې، چې مور او پلار بايد د خپلو بچې ښه اسلامي تربيت او پالنه وکړې، تر څو د دوې دپاره د دوې د مرګ نه روستو دعا ګاني او استغفار وغواړي، ځکه چې هغه اولاد چې دهغوې تربيت په شر اوفساد باندې شوی وې، هغوې دخپل ځان دپاره استغفار نه پيژني، نو د مور او پلار دپاره به څه استغفار وغواړي.

2- بچې بايد دخپل مور اوپلار دپاره دعا ګاني او استغفار وغواړي.

3- د بچې دعاګاني د مور او پلار د درجو دوچتوالي سبب ګرځي.

من أحكام الجُنُبِ والجَنَابَةِ

81- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ جُنُبًا؛ فَأَرَادَ أَنْ يَأْكُلَ أَوْ يَنَامَ؛ تَوَضَّأَ وُضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ.

(صحيح مسلم، رَقم الحديث 22 -(305)

د جنب او جنابت احكام

د عائشي رضي الله عنها نه روايت دی، چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم چې به كله جنب وو، او غوښتل به يي چې څه وخوري، يا وده شي، نو اودس به يي وكړو، لكه څنګه چې به يي د مانځه دپاره اودس كولو.

د راوي پېژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په شپاړلسم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- جنب: هغه څوک چې کورالی وکړې، یا ورته په بله طريقه جنابت ورسیږي، نودغسل کولو نه پرته کولی شي، چې څه وخوري، یا ويده شي وغيره، او په دي کې ښځه او سړی برابردي.

2- همدغه شان ښځه دجنابت په حالت کې کولی شي چې د کور کار پخلی وغيره وکړې.

3- د جنب دپاره غوره ده چې د خوراک وغيره نه مخکې اودس وکړې، او غسل کول غوره ي.

ذكر الله يطرد الشيطان

82- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللّٰه رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: "إِذَا دَخَلَ الرِّجُلُ بَيْتَهُ؛ فَذَكَرَ اللهَ عِنْدَ دُخُولِه، وَعِنْدَ طَعَامِه؛ قَالَ الشَّيطَانُ: لاَ مَبِيتَ لَكُمْ وَلاَ عَشَاء، وَإِذَا دَخَلَ؛ فَلَمْ يَذْكُرِ اللهَ عِنْدَ دُخُولِه؛ قَالَ الشَّيطَانُ: أَدْرَكْتُمُ المَبِيْتَ، وَإِذَا لَمْ يَذْكُرِ اللّٰهَ عِنْدَ طَعَامِه، قَالَ: أَدْرَكْتُمُ المَبِيتَ وَالعَشَاء".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 103 - (2018)

د الله پاک د ذکر نه شیطان تښتئ.

د جابر بن عبد الله رضي الله عنهما نه روایت دی، چئ ما د نبي کریم صلی الله علیه وسلم نه اوریدلي دي، هغه فرمایل: څوک چې کور ته په داسي حالت کې داخل شي، چې د دا خلیدو په وخت د الله ذکر وکړي، او همدغه شان د خوراک په وخت هم د الله پاک ذکر وکړي، نو شیطان نوروته ووائي:نه ستاسو دپا ره په دي کورکې دشپې ځاي شته او نه خوراک شته اوچې کله

د داخلیدو په وخت د الله ذکر ونه کړي، شیطان نورو ته ووائي: چې د شپې ځاې ستاسو پیداشو، او چې د خوراک په وخت د الله ذکر ونه کړي، شیطان نورو ته ووائي: دي کور کې ستاسو خوراک، او د شپې ځاې ملاو شو.

د راوي پیژندنه: ددي حدیث د راوي پیژندنه مخکې په دوویشتم نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حدیث د فوائدو څخه:

1- دا حدیث شریف لار ښونه کوئ، چې مؤمن بنده باید د الله پاک د ذکر کولو اهتمام وکړي، په خاصه توګه چې کله کور ته ننوځې، یا خوراک کوئ، وغیره.

2- شیطانان هغه کور ته ننوځې، د کوم کور خاوندان چې د الله پاک ذکر نه کوي، او دهغوي سره خوراک کوي، او د هغوي په کور کې شپه تیره وي.

3- د الله پاک د ذکر په وجه شیطانان تښتئ ، الله پاک راضاکیږي، همدغه شان د الله پاک په ذکر سره د بنده

غمونه ختميږي، اوزړه ته يي اطمئنان، سکون، او راحت راځي.

الحث على الدعاء في السجود

83- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِن رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ؛ فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 215 -(482)

د سجدې په حالت کې دعا غوښتلو ته ترغيب

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی، چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: ډير چې بنده خپل رب ته نيزدي وې هغه وخت چې کله بنده په سجده وې پس تاسو په سجده کې ډيري دعاګاني غواړئ.

دراوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په اول نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- مؤمن بنده کولی شي، چې د خپل رب نه په مانځه کې دعاګاني وغواړئ، برابره خبره ده که فرض مونځ وې یا نفل او ددعا دپاره غوره مقام په مانځه کې هغه د سجدې حالت دی.

2- مؤمن بنده دپاره مستحب ده چې قراني دعاګاني او همدغه شان هغه دعاګاني چې په نبوي سنتو کې راغلي دي هغه یادې کړې، ځکه چې په دي دعاګانو کې دده او دده د اولاد دپاره د دنیا او اخرت خیرونه شته.

تحريم تجصيص القبر

84- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُجَصَّصَ الْقَبْرُ، وَأَنْ يُقْعَدَ عَلَيْهِ، وَأَنْ يُبْنَى عَلَيْهِ. (صحيح مسلم، رقم الحديث 94 -(970)

د قبرونو چونه كول حرام دي.

د جابر بن عبد الله رضي الله عنه نه روايت دى فرمائي: چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم د قبر چونه كولو او په هغي باندي كيناستلو، او ابادي كولو نه منع فرمايلي ده.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخكې په دوويشتم نمبر حديث كې ذكر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- د ا حديث د قبرونو په چونه كولو، او په هغي باندي ابادي كولو ياوربانديي مسجدونه وغيره جوړولو دحرام والي ښكاره دليل دى، ځكه چې مړي نه دي كارونه ته محتاجه دى، او نه ورته دا كارونه څه فائده وركوي.

2- جص: چوني ته وايي، کومه چې په ابادیانو کې استعماليږي، او ددي دحرمت سبب هغه دادی چې کوم قبر چونه کړې شي، او په هغې باندي ابادۍ وغيره وکړی شي، نو د عامو خلکو نظرونه دغه قبر ته راوړي، او بالاخره خلک دهغې قبرونو تعظيم شروع کړې، او په شرک کې اخته شي، نو ځکه اسلامي شريعت د قبرونو د چونه کولو نه منع فرمائلي ده.

3- دي حديث نه معلوميږي، چې په قبر باندي کيناستل، يا هغې ته تکيه لګول، حرام دي ځکه چې په دي کې د مړی بي احترامي ده، او مسلمان چې څنګه په ژوند عزتمند وي نو د مرګ نه بعد به هم د هغې عزت او احترام کولی شي.

التحذير من فاحشة اللواط

85- عَنْ عَبْد اللهِ بْنِ عَبَّاس رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيه وَسَلَّمَ: "مَنْ وَجَدْتُمُوهُ يَعْمَلُ عَمَلَ قَوْمِ لُوطٍ؛ فَاقْتُلُوا الْفَاعِلَ وَالْمَفْعُولَ بِهِ".

(سنن أَبِي داود، رقم الحديث 4462، وجامع الترمذي، رقم الحديث 1456، واللفظ لهما، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 2561، وقدحسن وصحح الألباني هذا الحديث).

د لواطت ګناه او دهغې سزا

د عبد الله بن عباس رضي الله عنهما نه روايت دی، چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: څوک چې تاسې په لواطت ووينئ نو فاعل (چې دا فاحشه كوئ) او مفعول (چې دا فاحشه ورسره كيږي) دواړه قتل كړي.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخكې په شپږم نمبر حديث كې ذكر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- لواطت: نارينه، چې نارينه ته په فاحشي سره راتګ وکړې، ديته لواطت وائي، دا يوه داسي ګناه ده چې د انسان دفطرت په خرابيدلو باندي او دهغه په بي عقلي باندي دلالت کوې، او دا ګناه ډير زيات ناوړه اثر کوې د انسان په صحت باندي، او په ټولنه باندي د بداخلاقۍ اثر کوې، او ددي ګناه په وجه باندي الله پاک د لوط عليه السلام قوم ته ډير دعبرت او سخت عذابونه ورکړل، د الله پاک ارشاد دی:(فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ مَنْضُودٍ) (سورة هود، الأية 82)

هر ګله چې زمونږ حکم راغی د عذاب نو مونږ دهغه کلي بره اړخ لاندي کړ، او په هغه مو د داسي کاڼو باران وکړ، چې د خټو جوړ او په اوور پخ شوي وو، لاندي باندي.

ما ينتفع به الميت

86- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ قَالَ: "إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاثَةَ: إِلاَّ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ"(صحيحَ مسلم، رقمَ الَحديث 14 -(1631)

هغه عملونه چې انسان ته دمرګ نه بعد هم فائده رسوي

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دى چې نبي كريم صلى الله عليه فرمايلي دي: كله چې انسان مړشي، د هغه عملونه ختم شي، مګر دري عملونه نه ختميږي، صدقه جاريه، فائده مند علم، او نيكان بچې چې دمور او پلار دپاره دعا كوي.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخكې په اول نمبر حديث كې ذكر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دي حديث نه معلوميږي، چې د انسان په مرګ سره دهغه عملونه ختميږي، مګر دا دري عملونه ددي اجر او ثواب به ورته د مرګ نه وروستو هم رسيږي، ځکه چې ددي عملونو سبب همدا خپله دی، او بچې هم د انسان کسب دی.

2- دا حديث شريف په دي هم دلالت کوي، چې مړي ته د قران لوستلو اجر او ثواب بښل مشروه نه دي، ځکه چې دا دنبي کريم صلى الله عليه وسلم نه ثابت نه دي، او نه دصحابه کرامو نه دا کار ثابت دی، او کوم کار چې نه پيغمبر کړی وي، او نه صحابه کرامو کړی وي، نو بيله شکه دا کار بدعت او نارواه وي.

3- دا حديث لار ښونه کوي، چې د انسان دپاره واده کول بهتره دي، ترڅو نيک او صالحه بچې يي پيدا شي، او دده دمرګ نه بعد ورته دعاګاني وکړي.

فضل تفطير الصائمين

87- عَنْ زَيْد بْنِ خَالد الْجُهَنيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ: "مَنْ فَطَّرَ صَائمًا كَانَ لَهُ مثْلُ أَجْرِهِ غَيْرَ أَنَّهُ لاَ يَنْقُصُ منْ أَجْرِ الصَّائمِ شَيْئًا".

(جامع الترمذي، رقم الحديث 807، واللفظ له، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 1746، وقال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن صحيح، وصححه الألباني)

روژه دار ته روژه ماتى وركول او دهغې فضيلت

د زيد بن خالد الجهني رضي الله عنه روايت دى چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: چاچې روژه دار ته روژه ماتى وركړ، نو ده ته به دروژه دار داجراو ثواب په شان اجر او ثواب وركړى شي اودروژه داراجراو ثواب نه به هيڅ نه كميږي.

د راوي پیژندنه: ددي حدیث راوي ابو عبد الرحمن خالد الجهني رضي الله عنه جلیل القدر صحابي دی د نبي کریم صلی الله علیه وسلم سره د حدیبي په واقعه کې موجود وو اودفتح مکي په ورځ ده سره د خپلې قبیلئ جنډه په لاس کې وه، د حدیث په کتابونو کې دده نه د نبي کریم صلی الله علیه وسلم یو اتیا حدیثونه نقل دي، دده وفات په مدینه کې شوی دی، او چا ویلي چې په مصر کې وفات شوي، او داهم ویل شوي دي چې په کوفه کې وفات شوی دی، دده وفات کال أته اویا هجري دي چې دده عمر په دغه وخت کې پنځه اتیا کاله وو.

ددي حدیث د فوائدو ځخه:

1- بیله شکه روژه دار ته روژه ماتی ورکول، د خیر اجر او ثواب کار دی، ځکه چې په دي سره د مسلمانانو په مینځ کې مینه او محبت پیدا کیږي، اګر که دوي د وطن په لحاظ سره د یو بل نه جدا وي، همدغه شان روژه

دار ته روژه ماتی ورکول، دډېراجراو ثواب باعث ګرځي او په دي سره دروژه درداجر اوثواب نه هيڅ نه کميږي.

2- هر مؤمن بايد دخپل طاقت سره سم په دي حديث باندي د عمل کولو کوشش وکړي.

من فضائل شهر رمضان

88- عَنْ أَنَس بْنِ مَالك رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ دَخَلَ رَمَضَانُ؛ فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اَللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ: "إِنَّ هَذَا الشَّهْرَ قَدْ حَضَرَكُمْ، وَفيْه لَيْلَةٌ خَيْرٌ منْ أَلْف شَهْرٍ، مَنْ حُرِمَهَا؛ فَقَدْ حُرِمَ الْخَيْرَ كُلَّهُ، وَلاَ يُحرمُ خَيْرَهَا إِلاَّ محرومٌ".

(سنن ابن ماجه، رقم الحديث 1644، وحسنه الألباني وصححه)

رمضان د مياشتي غوره والی

د انس بن مالک رضي الله عنه نه روايت دی چي نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: بيشکه دا مياشت درمضان په تاسو راغله، او په دي کي يوه شپه ده چي د زرو مياشتو نه غوره ده، څوک چي ددغي

ورځې   دخیر نه محرومه شو، بیشکه د هر هغه خیر نه محرومه شو ځکه چې ددي د خیر نه نه محروميږي، مګر بي خیره انسان محروميږي.

د راوي پیژندنه: ددي حدیث د راوي پیژندنه مخکې په دریم نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حدیث د فوائدو څخه:

1- میاشت درمضان د برکت ، دخیر، دذکرد قران دتلاوت میاشت ده په دي میاشت کې انسانان د دوزخ داور نه بچ کیږي، په دي میاشت کې یوه شپه ده چې په هغې کې نیک عمل د زرو میاشتو دنیک عمل نه غوره دی ددي دوجې نه چې څوک ددي دخیر نه محرومه شو، بیشکه د هر خیر نه محرومه شو.

2- دا حدیث لار ښونه کوئ، چې بنده باید د رمضان میاشت غنیمت وګڼي او په دي میاشت کې د الله پاک ډیره بندګي وکړي، او دا خرت تیاري وکړي، ددي دپاره چې په دنیا او اخرت کې کامیاب شي.

من أهم علامات المنافقين

89- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلاَثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 33، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 107 - (59)

د مناقانو ښکاره نښئ

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت د ى چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: د منافق دري نښې دي: چې کله خبري کوې، دروغ وايي، او چې وعده وکړې، د هغې خلاف کوې، او چې امانت ورسره کيښودل شي، په هغې کې خيانت کوې.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په اول نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:
1- دا حديث بنده ته ويره ورکوي، د دروغو ويلو نه، او د وعده خلافي نه، او په امانت کې د خيانت کولو نه، ځکه چې د ا دمنافق صفتونه دي.
2- منافق ديته وائي چې شر پټوي، او خير ښکار کوي.
3- ددي حديث معنى داده چې دا دري صفتونه دمنافق صفتونه دي.

إكرام حامل القرأن

90- عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِنَّ مِنْ إِجْلَالِ اللَّهِ: إِكْرَامَ ذِي الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ، وَحَامِلَ الْقُرْآنِ غَيْرِ الْغَالِي فِيهِ وَالْجَافِي عَنْهُ، وَإِكْرَامَ ذِي السُّلْطَانِ الْمُقْسِطِ".
(سنن أَبِي داود، رقم الحديث 4843، وحسنه الألباني).

د قران والو عزت او اکرام

د ابو موسی الأشعري رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: بيشکه د الله پاک د تعظيم نه داهم ده چې د سپينګري بوډا، عزت او اکرام کول، او دقران والو، عزت او اکرام چې هغوې په قران کې غلو اودقران نه جفا نه کوې، او د عادل بادشاه عزت او اکرام کول.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په اته ويشت نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- د اسلام مبين دين د مشرانو عزت او احترام کولو ته ترغيب ورکوې.

2- دا حديث لار ښونه کوې، چې د قران والو عزت او احترام کول، دالله پاک تعظيم او دهغه د رضا سبب ګرځې، هغه څوک چې د قران، تلاوت کوې، او په قران عمل کوې دهغوې احترام او اکرام په کار دی.

والحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات، والصلاة والسلام على رسولنا محمد، وعلى أله وصحبه أجمعين.

فهرس المحتويات

المحتويات	رقم الصفحة
سریزه	2
د پاک حلال مال نه صدقه او دهغې فضیلت	6
د ین اسلام د اسانۍ دین دی	9
د قرباني ځني مسائل	12
په مانځه کې د امام تابعداري	15
په مانځه کې سلام ګرځول او دهغې طریقه	18
دریاء او ځان ښودني څخه ویره	22
د دجال ځیني نښي	25
قوم ته اوبه ورکول او دهغې آداب	27
د څښکلو آداب	29
په اسلام کې ممنوع څیزونه	31
دعوت قبلول واجب دي	33
د سهار او ماخوستن مونځ په جماعت سره کولو فضیلت:	36
اسلامي تعلیماتو کې تصویر ویستل حرام دي	39
د خوراک آداب	41
د اوداسه طریقه	43
د ملائکو او پیریانو مینځ کې فرق	46
مسجد قبا کې د مانځه غوره والی	48
د ین اسلام د کمزورو سره مدد کولوته ترغیب ورکوي	50
د اسلام دین میني او محبت ته ترغیب ورکوې.	52

صحت او فراغت غنیمت ګڼل پکار دي.	55
د ین اسلام د حقوقو ساتنه کوي.	57
پلار د زوي مال د ضرورت برابر اخستلی شي.	59
مانځه کې په تشو باندي لاسونه کیښودل جواز نلري.	62
په ولاړه خوراک او څښاک جواز لري.	65
د سورت اخلاص فضیلت	67
ځوانان باید ودونه وکړي.	69
د نبي کریم صلی الله علیه وسلم خصوصیات	72
د جنت اوصاف	74
د قرباني په څاروي کې شراکت جائز دی	75
د جهنمیانو رنګارنګ عذابونه	77
د لوي اختر ورځې	80
روژه او اخترونه د ټولو مسلمانانو سره یوځای	82
د ګناهونو نه ویره	83
دوکه حرام ده	85
د مانځه نه بعد دعاګاني	89
د ماښام اذکار	92
غروه خلک او دهغوي علامات	95
د بل چا حقوقو غصب کول حرام دي.	97
د ازمیښت په وخت صبر پکار دی	99
حجر اسود جنتي کاڼی دی	100
په سفر کې روژه نیول او نه نیول دواړه جواز لري	101

په دبر شاه کې جماع کول حرام دي.	103
کله چې په تیمم سره مونځ وکړې شي او بیا وبه ملاوشي.	106
د لوریانو خدمت کول	108
مسجد ته د داخلیدو او بهر وتلو دعا	111
مسجد ته داخلیدو او بهر وتلو وخت کې درود ویل	118
د مسجد اداب	120
مسجد کې د ورک شي اعلان کول جواز نلري	123
په وترو کې دعا قنوت	128
د وترو مونځ قضایي رواړل	130
د وترو مسائل	132
ښکاره ګناه او دهغې وعید	134
په احسان کې د مور حق زیات دی	136
عد مور او پلار نافرماني کول لویه ګناه ده	137
حلال تجارت کول او هغې ته ترغیب	139
ډیره پریښودل او دهغې اکرام کول	140
خرچه کې د اجر نیت کول	142
د غمرازۍ مسائل	146
اسلام د رحمت دین دی	148
غوره دعا	150
دظالم په مقابل کې د ځان دفاع کول	153
د زمکو غصب کول حرام دي	155
د مال د فتني نه ځان ساتل	156

د فرض مانځه نه بعد دعا ګاني	158
د مانځه بعد امام به مقتديانو ته رامخ کوي	160
مسجدونه ته د ښځو تلل جائز دي	162
په موزو باندي مسحه او دهغې مسائل	164
په جرابو مسح او دهغې احکام	166
په حرم کې ورک شوی څيز راخستل ممنوع دي	169
د جهنميانو اصاف	171
د جهنم اوصاف	172
د مرګ نه بعد ژوندون	173
چې خرما وي ولګه نشته	174
توبه او په هغې کې بيړه کول	176
خرڅلاو کې قسمونه کول منعه دي.	178
غير الله باندي قسم کول حرام دي.	179
د مسواک فضيلت	181
د ښځو مقام په اسلام کې.	182
د صالحينو سره ملګرتوب کول	184
د بچې په دعا د مور او پلار درجې وچتيږي.	185
د جنب او جنابت مسائل	187
د الله پاک د ذکر نه شيطانان تښتي.	189
په سجده کې دعاګاني او هغې ته ترغيب	191
د قبر چونه کول حرام دي	193
لواطت او دهغې سزا	195

هغه څه چې مړي ته فائده ورکوي	197
روژه دار ته روژه ماتی ورکول او دهغې فضیلت	199
د رمضان د میاشتي فضیلت	201
د منافق نښي.	203
د قران والو اکرام کول	203
سرفهرست	204